

①

76 וְאֵתָהּ תִצְוֶה | אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זֵית זָךְ כִּתִּית
 כִּי וְאֵת תִּפְקֹד יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 וַיִּסְבּוּן לָךְ מִשְׁחָא זֵיתָא דְכִיָּא
 כְּתִישָׂא לְאִנְהָרָא לְאִדְרָקָא

רש"י

לקט בהיר

(כ) ואתה תצוה. זך. בלי שמרים^כ, כמו ששנינו במנחות (פ"ג) מגרגרו בראש הזית וכו' (ת"כ כ"ד ג'): כתיבת. הזיתים היה כותש במכתשת, ואינו עוחק בריחים כדי שלא יהיו* בו שמרים, ואחר שהוליא טפה ראשונה מכניסין לריחים ועוחקן, והשמן השני פסול למנורה וכשר למנחות, שנאמר כתיב למאור^{מא} שנינו נוסחאות יחא - יח.

מ) דאין לפרש זך בלי מערבת שמן ממין אחר רק שמן זית, שזה פשוט הוא מאומרו שמן זית, ודאי שפירושו בלי פסולת דהיינו בלי שמרים, ועדיין אינו מספיק שאין לדבר זה שיפור, ולעשותו זך בהיר וללול כמים אי אפשר, אלא ודאי לא עליך המלאכה לגמור, אלא התורה הקפידה שתעשינו באופן שיהיה זך, וגם אמר הכתוב "כתיב", שבאופן זה שיהיה כתיב ולא טחון יהיה השמן זך א"כ מה זה שאמר

מקודם "זך", אלא ודאי שב' דברים נזה הכתוב שהיית בעלמנו יהיה זך וגם מעשיהו יהיה זך, והיכי דמי, כמו ששנינו מגרגרו פי' יטול גרגרים אחדים אחת מכלן ואחת מכלן מראש האילן מקום שהשמש שלט בו העש, וזיתים אלו יהיו שמנם זך, וגם בזיתים הללו יהיו מעשיו מיוחדים לזכות, שלא יטחנו אלא כתשו, וגם אחר הכתישה לא יטול אלא טפה ראשונה (ג"א): מא) ותיבת למאור אך למוחר, שהלא כתיב להעלות נר תמיד, אלא למעוטי זא, דוקא למאור חיוז כתיבת ופסול בטחון, אבל למנחות כשר אף שמן השני והשלישי, ומיעוט זה לא בא לפסול שמן הראשון למנחות, הגם שיש סברה שצא לפסולו לפי ששמן הראשון אין בו טעם מחיקות כמו בשני, ת"ל להלן (כ"ט מ') ועשרון סולת בלול בשמן כתיב, למדנו שכשר

אור החיים

מעמך. ולא יראה צעניך כי מזהו זו קלה היא כיון שאינה אלא מפי משה לא כן הוא שאין זה אלא משום דרך כבוד לאל עליון אבל המזהו הרי אנו רואים כי ה' אמר אליו שיזבח. ואולי כי לזה אמר ויקחו אליך פירוש למה שאתה צדעתך תלזה. עוד יראה לזד שזה ה' כל מעשה המשכן וענייניו לנוכח שיראה שמזהו לו שיעשה הוא כל הנדבר אליו ויביא כל הנדבה של המשכן לזד התלבושותו צעדות ה' גם יעשה מלאכת המשכן ועבודתו, לזה אמר אליו ואתה תלזה פירוש מה שיש לך מהיחרון על כל ישראל אינו אלא מה שתלזה אותם לזד, ולזה אמר תיבת ואתה חוספת הוא"ז לזד שיש עושים לזד משה"י, ידוייק גם כן אומרו תלזה ולא אמר לזד עוד ירמוז לזד כי בגיע זמן תח הכהונה לאהרן ברר ה' למשה המלכות והמליכו על ישראל, והוא אומרו תלזה את בני ישראל, על דרך אומרו (ש"א

76 ואתה תלזה. נריך לדעת למה הולך לומר ואתה אחר שעתו היה מדבר, עוד למה אמר תלזה ולא לו, עוד למה אמר לשון לוי. ורבותינו ז"ל אמרו בזה דרשות מהם אמרו (תו"כ ס"פ אמור) אין לו אלא זירוז לזד שיש חסרון כיס, ואולי כי לזד שהדבר אינו מן המוסר לזנות ה' שדליקו נרות צבית ה' אשר ממנו תלזה אורה, אשר על כן אמר למשה כי מזהו זו לא יאמרנה לישראל על פי ה' אלא הוא ילזה פירוש מפי עצמו שינהגו כבוד זה"י להביא שמן להדליק, ולזה אמר ואתה, פירוש מלבד מה שזויתך הוסף אתה לזנותם על זה"י. ודקדק לומר תלזה ולא הדבר להצדיק דברינו אלה שיזרזם הוא על הדבר שאם אמר הדבר יהיה הכשמת כי ידבר דברי ה' כסדר הרגיל לדבר מבלי אורך הזירוז, ולזה לא אמר לו שאז יהיה נשמע שיאמר כי ה' אמר אליו לזנות אלא תלזה פירוש

אור בהיר

א) שדקדק זה כשיעשו מעמך הוא דרך כבוד, מה שאין כן שהוא ב"ה ילזה נראה שלאור הוא נריך חס ושלום. ב) ומיושג גם כן חוספת וא"י, שחוק מהמנהג שרריך להדליק לריך גם כן שאתה תלזה. ג) שתיבת תלזה צעמנו פירושו אמה לו, ומאחר שכפל פירושו אמה צעמך לו. ד) שאינו מוכן לכאורה, כי לא אליו אל משה לקחו. ה) ופירושו הם יהיו העושים ואתה תהיה המלצה. ו) שתיבת זו יאמר על פרטות ענין ה', ותיבת תלזה יאמר על תמידות הלוי. ז) ופירוש הכתוב, אהרן יהיה כהן ואתה תהיה

י"ג) וילזכו ה' הכתוב (לעיל ו) שם שטשטס מ ישראל ואהרן ו הכתוב (לעיל ו) וגוי קדוש, מה וצניו, וגוי קדו תלזה על דרך תלמיד חכם יש ז"ל (סוכה ל"ט זה המדבר צ אומרו ואתה ת מלאכיו ילזה לן הנכבדים"), וי צאמנעות עכר צמלות שמן ו העולג ויקחו אליך. מה ל שונם מחוץ ל עולם שהשכיב זה נר המערי (שמו"ר כ"ג) לומר אפשר ש וכו' עד כאן. מישראל שחשו ששרחה שכינה סימן לתמידות אבל צנם נר שהשכינה שור אליך פירוש ו נביאחק שיכיר צחוכס כשיראו

מלך. ח) כי לוקחים. י) פי ממך, שהלא ויקמו

ואגב גבא אר בני ישראל - חזק בנעושו במסות המרג

אור החיים

לזה נתכוין באומרו ואתה תצוה לומר שלא יחוש
 שלא יאמרו דבריו להיות הדבר תמוה שידור אל
 עליון בתחומים וכמו שכן היה ואם תאמר ומנין
 יאדיקו ויקחו אליך פירוש דבר זה יש לך חיזוק
 והלדקה הדברים כזכר. ובדרך רמז יתבאר הכתוב
 על דרך מאמר הוצא בספר זוהר חדש (בראשית
 ח') כי ד' גליות של ישראל כל אחד מהם נגאלו ממנו
 בזכות אחד, גלות הראשון נגאלו בזכות אברהם
 אבינו עליו השלום, ב' נגאלו בזכות יצחק, ג' בזכות
 יעקב, הד' תלוי בזכות משה ולזה נתארך הגלות כי
 כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצוות אין משה חפץ
 לגאול עם בטללים מן התורה. וזה הוא שרמז
 הכתוב כאן באומרו ואתה תצוה את בני ישראל על
 דרך (תהלים ל"א) כי מלאכיו יצוהו, או על דרך
 אומרו ז"ל אין לו אלא מלכות כי הוא ימלוך עלינו
 לעתיד ותנאו הוא הדבר שיעסקו ישראל בתורה.
 וזה הוא אומרו ויקחו אליך שמן זית זך ירמוז אל
 התורה שנמשלה לשמן מה השמן מאיר לעולם כך
 התורה והם דברי הזוכר שכתבנו בסמוך, ודקדק
 לומר זך שזריכים לעסוק בתורה לשמה בלי שמרים
 שהם לקנח חו"ש או להגדל וכדומה אלה הם
 שמריה, ואמר עוד כחית פירוש שזריכין לעסוק
 בתורה ולכתח גופם וכחם על דרך אומרו (במדבר
 י"ט י"ד) זאת התורה אדם כי ימות (ברכות ס"ג):
 וכבר כתבתי ענין זה בחפני (חפץ ה' דף כ"ח)
 בענין המימינים בה יעויין שם. ואומרו למאור
 תחפרש גם כן כפי דרכינו כי בזמן הגלות נחשך
 מאור הלבנה שנקראת המאור הקטון ונפרד אלוף
 ממנה ושפחה תירש גבירתה, ולזה יאז כי יכוין
 בשמן זית להאיר למאור וליחדו במכוניו. גם יכוין
 אל המאור הגדול, כי כבר ידעת מאמרם ז"ל
 (מגילה כ"ט). בפסוק (דברים ל' ג') ושז' ה' ממה
 שלא אמר והשיב, גם מאמרם ז"ל (תענית ה').

אור בהיר

מלך. (ח) כי חיצת בני ישראל מדריגה גדולה יגיד. (ט) וכי למשה היה, הלא לכבוד הקדוש ברוך הוא ולמקדשו היו
 לוקחים. (י) פירוש אחר כל מעשה המשכן סביר צרפת תרומה אחר ואתה תצוה את כל אשר אמרתי לך באין מיוחדים שיתלוצצו
 ממך, שהלא ויקחו אליך לחזק נביאתך. (יא) וכדרך שפירשנו למעלה לשון ליוי וזוהא. (יב) פירוש להעמידו על מכונו. (יג)

זה השכינה הקדושה, כי עמו אנכי בצרה כביכול.

שךא
 דבא
 דדקא

שמינו
 כיד ג':
 שוחן
 שהוליא
 זן השני
 זאוריא

מגרבו
 זך, וגם
 ראשונה
 זית ופסול
 זכר שזא
 זמן ששכר

זלה היא
 ז זה אלא
 זרי אנו
 זזה אמר
 זורה עוד
 זיו לנוכח
 זבר אליו
 ז בעבודת
 זזה אמר
 זרון על כל
 זלזה אמר
 זשים לצד
 זמר לוי.
 זנה לאהרן
 זאל, והוא
 זומרו (ש"א)

ומישב גם כן
 שכל פירוש
 המלה. (ו)
 ז ואתה תהיה

למאור להעלות נר תמיד: כא באהל מועד מחוץ לפרכת אשר עלהעדת יערך אתו אהרן ובניו מערב עד בקר

בוצינא תדירא: כא במשפן זמנא מברא קפרכתא דעל סהדותא יסדר יתה אהרן ובנוהי מרמשא

לקט בהיר

רש"י

הוא אלה שאינו נרין (רא"ם): מב) מדכתיב להעלות ולא להדליק או להאיר שמע מינה שהמדליק נרין להשקות את אש המדליק אלה הפתילות עד שנאחו האור בפחילה יפה וכבר מושך את השמן והשלהבת עולה ועומד בגבהו ככל הנור, ובגמ' מסיים ולא שחא עולה ע"י דבר אחר, ופי' רש"י ולא שחא נריכה תיקון והטייה עכ"ל: (מג) ר"ל אין חיצת תמיד קשורה לחיצת נר, ולא חטעה לומר שהכתוב קורא למנורה נר תמיד, שהלא אינו נר תמיד שאינו דולק תמיד רק בלילה, אלא להעלות נר מקושרים ביחד, וחיבת תמיד שייך על להעלות, וכאילו אמר להעלות תמיד את הנר, כלומר בני יקחו אליך שמן כדי שיהיה לך להעלות תמיד

ולא כתיב למנחות: להעלות נר תמיד. מדליק מב) עד שחא שלהבת עולה מאליה (ת"כ שס - שנת כ"ח): תמיד. כל לילה ולילה קרוי תמיד (מ), כמו שחא חומר (צמד' כ"ח ה') עולת תמיד ואינה אלה מיום ליום, וכן צמנחת חציתון נאמר (ויק' י"ג) תמיד, ואינה אלה מחליטה בצקר ומחליטה בערב, אבל תמיד האמור בלחם הפנים (כ"ה ל') משבת לשבת הוא: (כח) מערב עד בקר. חן לה מדתה שחא דולקת מערב ועד צקר (מ), ושיערו חכמים (מנחות פ"ט.) חלי לוג ללילי* טבת הארוכות (מ), וכן לכל הלילות, ואם יוחרים אין שינוי טטאאות י תקופת.

את נרות המנורה, ופירושו תמיד בכל לילה ולילה (והטעמים מעידים על זה כידוע שמרכא מקשר את החיצה לשלחרינו וטפחה מפסקי את החיצה מלאחרינו, וכן צפ' אמור אלה המנורה כתיב שס ג' פעמים חיצת תמיד ובכל פעם הוא באופן זה), ומניח רחיה מקרבן התמיד, שהגם שנאמר עולת תמיד צהכרת שאין פירושו שיהיה תמיד ויעלה תמיד וישרף תמיד, אלא שיקריבו תמיד צ' פעמים בכל יום, וכן חציתי כהן גדול, משא"כ לחם הפנים יכולים אנו לומר שפירושו שהוא מונח תמיד על השלחן בלי הפסק, ואין תמיד האמור שם שייך על ונחת על השלחן, אלא מקושר הוא לחיצת "לפני", כלומר מונח לפני תמיד (וגם הטעם מוכיח כן), וכל זה דוקא בפסוק שצפ' תרומה (כ"ה ל') אלה צפ' אמור (כ"ד ח') דכתיב יערכנו לפני ה' תמיד, הוא ממש כמו במנורה שפירושו יערכנו תמיד וקאי אהערכתו שהוא תמידי בכל שבת (גם הטעם מוכיח כן), והרמב"ן ז"ל בא בטענה שמדרש רבותינו אינו כן, אלא אמרו בספרי ובת"כ תמיד תמיד ממש והוא נר המעריצי שאם בא בשחרית ומלאו כבה מדליקו ע"כ, וכבר ענה עליו הרא"ם ז"ל וממנו אין לגרוע ועליו אין להוסיף כי כל דבריו אמת ולדק, עיין שם בגריכות, ותוכן דבריו, שברור ופשוט הוא שלא רק שאין דברים אלו פשוטו של מקרא, אלא אפילו ע"פ דרוש אינו ילפוחא גמירי אלא אסמכתא בעלמא (וגם רש"י בעלמו מביא דרוש זה צפ' אמור, ויג' להם לרז"ל הדרוש מימורא דחיבת תמיד, כי בשלמא תמיד האמור בשלחן בא לומר שיהיה ממש תמיד שאפילו רגע לא יעמוד השלחן בלי לחם, לזה אמרו שהכתוב רמוז שגם במנורה יש תמיד בלי הפסק - ג"א), שהלא נחמו בו שמן כמדת חצרותיה ועד ימי שמעון הצדיק היה דולק מעת לעת ע"פ נס, ואם הוא ילפוחא גמירא היאך עשו זאת לסמוך על הנס הלא חיוב יש להיות דולק תמיד, ועוד ראיות ברורות מן הכתוב ומהגמ' דשלהי חגיגה, וגם הרמב"ם והסמ"ג כתבו בהדיא מנחת עשה להדליק הנרות, "בכל יום" שנאמר להעלות נר "תמיד" עיי"ש: (מד) כי פשוט הוא שאין פירושו שיהא הכהן עומד עליו כל הלילה ויעסוק בעריכתו, אלא ודאי כאילו אמר יערוך אותו שיהיה מערב עד בוקר (רא"ם): (מה) וסובר רבינו שהפתילות היו שוים בכל פעם, (ובמנחות הביא רש"י גם סברא האחרת), והסברא כן נותנת, שאם הם דקים השלהבת שלהם קטנה ואין זה פאר והדר, וכן אם הם עבים מעלים עשן ואין דליקתן יפה, ולזה היו נריכים חז"ל לשער השיעור בשמן ולא בפחילים (ג"א): (מו) פי'

אור החיים

צפסוק ולא אבוא בעיר והבן. ואומרו להעלות וגו' עולה תמיד ותמיד זה אין לו שיעור ולא תשוב לדאבה עוד והיה לה ה' לאור עולם, ואולי שכוון

עד צפרי קדריהון נ קרב לותן בגוהי ענ

צק כלוס:

סמירה, דמג לחון (כ"ב)

כא. מז

קרבנות שימסרום הכתוב מ לצבור ולזה לצבור ו (זח) א.

הקרבנה דרך אומ היתה לו כמה פענו באומרו) שכיח לוי בשעת מי אלה גם במקומך לך במקו ה, ואומ לו גדולר

יד) הלא העבודה. כאילו אמר

שמה

אונקלוס

טו וְלַעֲבָרָא תַנְיִנָא חֲמֵשׁ עָסְרֵי סְרָדִין עֲמֻדֵיהוֹן תִּלְתָּא וְסַמְכֵיהוֹן תִּלְתָּא: טז וְלַחֲרַע
 דְרִתָּא פְרָסָא עָסְרִין אַמִּין תִּכְלָא וְאַרְגֻנָּא וְצִבְעָ וְהוֹרֵי וּבּוּץ שְׂזִיר עוֹבֵד צִיר עֲמֻדֵיהוֹן
 אַרְבַּעָא וְסַמְכֵיהוֹן אַרְבַּעָא יז כָּל עֲמוּדֵי דְרִתָּא סְחֹר סְחֹר מְכַבְּשִׁין כְּסָף וְנִיהוֹן
 דְכֶסֶף וְסַמְכֵיהוֹן נְחֹשָׁא: יח אֹרְפָא דְרִתָּא מָאָה בְּאַמִּין וּפּוֹתֵיָא חֲמִשִּׁין בְּחֲמִשִּׁין
 וְרוּמָא חֲמֵשׁ אַמִּין דְּבוּץ שְׂזִיר וְסַמְכֵיהוֹן דְּנְחֹשָׁא: יט לְכָל מְאֵנֵי מִשְׁכְּנָא בְּכָל פּוֹלְחָנֵיהּ
 וְכָל סְבוּהֵי וְכָל סְפֵי דְרִתָּא נְחֹשָׁא: ס ס ס

כ וְאֵת תַּפְקֵד יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִסְבּוּן לְדִ מִשַׁח וְיִתָּא דְכִיָּא פְתִישָׁא

רש"י

החצר והוא רוחב הקלעים: ואדניהם נחשת. להציא אדני המסך שלא מאמר לא נאמרו
 אדני נחשת אלא לעמודי הקלעים אצל אדני המסך של מין אחר. כך נראה בעיני שלכך חזר
 ושנאן: (יט) כִּבְרָ בְרֵי הַמִּשְׁכָּן. שהיו רמיזין להקמתו ולהורדתו כגון מקצות לתקוע יתדות
 ועמודים: יתדת. כמין נגרי נחשת עשוין ליריעות האהל ולקלעי החצר קשורים במיתרים
 סביב סביב בשפוליהן כדי שלא תהא הרוח מגזיחהן ואיני יודע אם מחזיזין בארץ או קשורין
 ותלוין וכודן מכניד שפולי היריעות שלא ינעו ברוח ואומר אני ששמן מוכיח עליהם שהם
 תקועין בארץ לכך נקראו יתדות ומקרא זה מסייעני (ישעיה ל"ג כ') אהל כל יעטן כל יסע
 יתדותיו לנחם: חסלת פרשת תרומה

(כ) ואתה תצוה וך. בלי שמרים כמו ששינו במנחות (דף פ"ו) מגרגרו בראש הזית וכו':

העמק דבר

מאה מאורך שטח החצר וכמש"כ לעיל י"א:
 ואדניהם נחשת. מיותר, ונראה דכאן הפירוש
 יסודות של החצר, כל הנדרש ומעמידו היו הכל
 נחשת ולא ברזל, והוא מכונה בלשון אדני, כמו
 אדן שמעמיד. והיינו דמפרש עוד לכל כלי המשכן
 בכל עבודתו, פירוש כלי מתכות שנדרש לעבודתו
 לא היה ברזל אלא נחשת, כמו בזית המקדש:

→ (כ) ואתה תצוה וגו'. כלל פרשה זו נפלאה,

לצד לשון ואחיה חזוה שכבר עמדו
 הראשונים ע"ז, עוד עיקר הפרשה אין כאן מקומה
 בחוץ מעשה המשכן, ויותר היה מקומה אחר
 מעשה המנוחה עכ"פ, גם לשון ויקחו אליך, אינו
 מבואר מה זה, והרמב"ן כ' שהזכיר שיביאנהו
 לפניו ומשה יראה אם הוא זך וכתיב כראוי, ואינו
 אלא פלא, וכי לא נאמנו פקדי המשכן על זה, ומה
 יהיה אחרי מות משה, עוד יש להעיר על מאמר
 חז"ל בויקרא רבה ס"פ אמור פל"א עה"פ זו
 אח בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך, הה"ד
 ראשך עליך ככרמל וגו' מלך אסור ברהטים,
 ומפרשי מלך זה משה כו', ומסיים אמר הקב"ה

מזמון וממנהג כמו שראוי בחוץ, מכ"מ בתחלת
 כניסתו יש להתקדש כדי שגיב אה"כ בזמן מאוחר
 למקום קדשו, מש"ה צפתח החצר יש חללת
 שמראה זכירת כסא הכבוד, אע"ג שאה"כ
 כשיעמוד בחצר עדיין הוא בחוץ לגבי היכל, מכל
 מקום כניסתו יש לו להתקדש, וע' מש"כ להלן
 ס"פ ויקהל: (יז) כִּבְ עֲמוּדֵי הַחֲצֵר וְגו'. פרש"י
 דלא צא הכתוב אלא משום מורח ומערב, ונראה
 דמכ"מ לא בחנם קָלַל כאן כל עמודי, והיינו שהעלה
 בצלאל ועשה נפוי ראשיהם ג"כ והם בכלל
 מחושקים כסף, ומש"ה פירש הכתוב עוד הפעם
 כל עמודי החצר, ללמד שיש דבר בחשוקיהם מה
 שלא היינו יודעים ממה דכתיב בעמודי לפון ודרוס,
 והיינו ראשיהם, וע"ע דיוק המקרא שם:
 (יח) אֶרֶץ הַחֲצֵר מֵאָה בְּאַמִּוֹת וְגו'. הוא מיותר
 שהרי כתיב בקלעים מאה אמה אורך, אלא ללמד
 שנמדד שטח האדמה של החצר בפני עצמו בחבל
 של ג' אמה, ולא כמו שהיכל של היה נמדד שטח
 הרגפה של ההיכל בשעת הקמה, אצל החצר היה
 נמדד מן הלויס, ומש"ה יא מתרות אורך הקלעים

יהם
 סדר
 שש
 הם
 קים
 צר
 מה
 כל
 דת

ימן
 ית סו:
 אלא
 כאן:
 יים
 מורח
 ממלאו
 אמות
 משכן
 היות
 קלעי
 ניסה
 הוא

חומת החמק דבר אהנצ"כ
 הוצא יצא וואצין

זֶה יָדְךָ כְּתִיב לְמַאֲוֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד: כֹּא בְּאֵהָל מוֹעֵד מְחוּיָן לְפָרֶכֶת אֲשֶׁר עַל-הַעֲדוֹת יַעֲרֹךְ אֹתוֹ אֶהְרֹן וּבָנָיו מֵעַרְב עַד-בְּקָר לִפְנֵי יְהוָה חֶקֶת עוֹלָם לְדֹרֹתָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: ם

ת"א יך בתית למאור. מנחות טו. להעלות נר. שבת כא. (כא) באהל מועד. מנחות טו: יערך אותו. מנחות נח: מערב עד בוקר. פסחים עג. יומא טו. זבחים יא: מנחות פט.

ד"ש"י

כתית. הזימים כוחם במתקנת ואינו טוחנן זרימים כדי שלא יהא בו שמרים ואחר שהזימא טפה ראשונה מכניסין לרחים וטוחנן. והשמן השני פסול למנורה וכשר למנחות שנאמר כתיב למאור ולא כתיב למנחות: להעלות נר תמיד. מדליק עד שמהא שלהבת עולה מאליה (שבת כ"א): תמיד. כל לילה ולילה קרוי תמיד כמו שאתה אומר (במדבר כ"ו) עולת תמיד ואינה אלא מיום ליום. וכן במנחת חציתין נאמר (ויקרא ו') תמיד ואינה אלא מחציתה בצקר ומחציתה בערב. אבל תמיד האמור בלחם הפנים משבת לשבת הוא: (כא) מערב עד בקר. תן לה מדתה שמהא דולקת מערב ועד בקר. ושיערו חכמים חצי לוג ללילי טבת הארוכין וכן לכל הלילות ואם יוותר

העמק דבר

לעיל כ"ה כ"ב, ועדיין אין צוה כח הפלפול והחידוש שיהא אדם יכול לחדש מעצמו דבר הלכה שאינו מקובל, ולזה הכח הפלפול שנקרא תלמוד ניתן כח המנורה אשר נכלל בו שבע חכמות וכל כחות הנדרש לפלפולה של תורה, וכל זה נכלל בכפמורים ופרחים, עד דאי' בז"ר פל"א ר' טרפון בשעה שהיה שומע דבר מחוקן היה אומר כפתור ופרח, ושיח רבן של ישראל ללמדנו בא שמה שתלמיד ותיק מחדש דבר טוב הוא ע"י כח שגורו בכפתור ופרח של המנורה, ועל כן צדיק שני שרבו ישיבות והעמידו תלמידים הרבה להיות דאביי ורבא שהוא התלמוד, מש"ה נתחזק כח המנורה ע"י נס דחנוכה, וע"ש להלן ל"ט ל"ו שהראיתי לדעת שמרומם גם זה צמורה, והיינו דאי' בצרכות דנ"ו הרואה שמן זית בחלום יאפה למאור תורה שנא' ויקחו אליך שמן זית וגו'. עוד ראוי לדעת דמשה ואהרן היו נחשבים לחברים כדמציא באדר"ג פכ"ז ומנין שכבוד חזירו יהא חביב עליו כרבו שנא' ויאמר אהרן אל משה בי אדוני, והלא אחיו הקטן ממנו היה אלא עשאו רבו, והטעם צוה דאע"ג שאהרן היה נכרך לגמרא

למשה, משה מלך עשיתך ואין דרך מלך לעשות בעצמו זו לאחרים לעשות בשבילך, וזה מדרש פליאה והלא כל התורה בא צווי משה לישראל בשם ה' ולמה זה נמעוררו לדרוש כן צוה הפרשה, ומה שיך מלכות המעשה למשה יותר מלכל ישראל. אבל יקוד הדבר למדנו ע"י ציבור עוד מאמר צרבה פ' זו ואתה הקרב אליך, הה"ל לולי חורחך שעשעי אז אבדתי צעניי, בשעה שאמר הקב"ה למשה ואתה הקרב אליך הרע לו כו' אל תורה נחתי לך שאלולי היא לא צראתי עולמי כו', והנה לא נודע עיקר התרעומת מנ"ל לחז"ל שהרע למשה, ומו אם הרע למשה אין זה פיוס כ"ב, שהרי אינו דומה כהונה שהיא לאהרן ולורעו ואין לזולתו חלק בה, משא"כ התורה ניתנה לכל ישראל כמו למשה ולורעו, אלא משה בעצמו היה שליח וזה שמינתן על ידו, ואין זה שייכות לורעו כלל. אלא הענין בכל זה די' לדעת דאור התורה שהוא תכלית המשכן ועיקר המשרה שכינה בישראל, בא בשפע ע"י אמנעות שני כלי קודש, היינו הארון והמנורה, ונשמנו פעולותיהם, הארון בא ליעוד הדברות שבכתב וגם לזווי בקבלה בע"פ וכמש"כ

לְאֶהְרָא לְאֶדְלָקָא בּוֹ יִסְדֵּר יְתִיב אֶהְרֹן וּבָנָיו

דמשה מפי ה' מכ"מ אל נכרך לו לסברה, והיה גד שגדולתם צמורה לא היה היה נעלה צבת הפלפול לו בקבלה, ע"י ההכרח והכ דל"ח לא ניתנה תורה א נהג צה טובת עין ונתנה לפלפולא בעלמא, ואהרן לדמות מילתא למילתא ו דבר ה' לאהרן צפ' שמיני ועיקר ההוראה בשעתו ל צלפולא אלא ע"י סברה וצוה הכח היה אהרן יח פעם אחת על משה צ וע"ע מש"כ צס' במדו דברים י' שהיו משה ול בישראל זה צכחו וזה מיוחד לכח החידוש והפ כח המנורה שאיר לו ו ראוי שמשעה יעסוק צנ שישראל עשו צרכי משו פ' אמור הנ"ל דלהכי בשבילך, אלא מ"מ זו בעצמן מפני שאתה מי לישראל מדה זו של הו יבואר ריש ס' דברים, ישראל, זהו כלל ציבור הוספנו צוה לפי הענין ישר לצבור מאמר ה סמיכות הפרשיות, וכן שכל זה בא פיוס למשו ואתה הקרב אליך וגו' שהכינו הקב"ה לאהרן

(א) וזהו ענין מאמרם מוכרחים לדור ונק

וְיָבִיא טַפְסָה
אֶת לַמְּאוֹר
בַּת כָּ"א):
אֵינָה אֵלֶּה
זֶה צַעֲרֹב.
זֶה שְׂחָהָ
אֵם יוֹתֵר

הַפְּלִפּוֹל
דַּבֵּר הַלֵּכָה
אֶת תַּלְמוּד
הַמּוֹת וְכֹל
זֶה נִכְלָל
שֶׁ"א ר'
זֶה אֲמוֹר
תִּמְדוּ בֵּא
ע"י כֹּה
כֵּן צִבִּית
הַ לְהוֹיֹת
הַחֹזֵק כֹּה
לִ"ע ל"ו
וְהֵינּוּ
לֹא יֵשֶׁה
זֵית וְגו'.
לְחַצְרֵי
צִירוֹ יֵהָא
מִשָּׁה בִּי
לֹא עֲשָׂאוּ
לְגַמְרָא

אונקלוס

שמו

לֹא־נִהְיָה לְאֶדְלָקָא בּוֹצִינָא תִּדְרָא: כֹּה בְּמִשְׁבֵּן זְמַנָּא מִבְּרָא לְפְרוּכְתָּא דִּי עַל סְהַדוּתָא
יִסְדֵּר יְתִיב אַהֲרֹן וּבְנֵיהּ מִרְמִישָׁא עַד צִפְרָא קֹדֶם יְיָ קָנִים עֲלֵם לְדְרִיחֹן מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

העמק דבר

ה' מאמר זה למשה שהוא פיוס בזה שזה החלק הנעלה של החידוש והפלפול, ניתן רק למשה ולזרעו עד שאני מזהירך שאתה חזוה את בני ישראל ויקחו אליך וגו', שהוא שייך אך אליך, וזוה גדול כמו מכה אהרן, דע"ג דכח אהרן גם צמורה רב בצמרה וצמורה, מ"מ אינו דומה מעלת כח החידוש לכח ההוראה, באשר ההוראה הבאה מכה דמיון מילתא למילתא אינו מוכרח, ואפשר שיבא רעהו וחקרו וידמה באופן אחר (א), וזוה נחפיים משה, והיינו שהביא המדרש מקרא לולי תורתך שעשועי וגו', ואין פ"י שעשעי לשון שחוק ושעשועים ח"ו, אלא כמהפך ומסלסל בהם כמו אדם המשתמשע בדבר, וזהו דרך הפלפול בכתית למאור. נשעה שנכתת יהא מתחלה לצורך המאור, דיס נ"מ במעשה השמן דשמן בעלם מר מצטר הזית עצמו, ומשימים גם עשבים וכדומה שמוקקים אותו, אבל אם מתחלה נכתת למאור, הרי הוא נקי מכל עירוב: דהעלות נר תמיד. לא לפעם ראשונה נצרך לעזות לכל ישראל, שהרי בא לזה נדבח הנשיאים, אלא לאחר שיכלה זה השמן: (בא) חקת עולם דדורותם מאת בני ישראל. גם אחרי מות משה, ויהי הגרות תועלת לגדולי ישראל בשעתן, ואם לא היה משה נוהג טובת עין ומחנה לישראל היה זרעו מיהא בזה הכח, וגם היה ניתן צדור אחר זה הכח לאדם גדול מישראל אחר, וכדאי' ריש סנהדרין [כ"א ז'] אלמלא ניתן למשה היה ניתן ע"י עורא וכו', ולא על מורה שבכתב קאי, אלא על פלפולה של מורה וכמש"כ ריש ספר דברים בהר"ד, מ"מ חובה על כלל ישראל להביא מתרומת הלשכה, ממקום שצא לכלל קרבנות צבור לפרנסת כל ישראל, יציאו גם שמן למאור להאיר עיני גדולי הדור צמורה, דזה הכח הוא משמרת לישראל כמש"כ בכ"מ:

הרחב דבר

(א) וזהו ענין מאמרם ז"ל בעירובין דנ"ב שאול לא גלי מסכתא, לא שהורה שלא כדון ח"ו, אלא שהוראותיו לא היו מוכרחים לדורות, ולא נעשו משנה, משא"כ דוד שהיה מחוקק וצא מכה החידוש והפלפול שהוא מוכרח ונקרא גלי מסכתא, ויצואר יותר בס' דברים פ' ברכה (ל"ג י"א בהר"ד):

בעזהשי"ת

Epstein, Kalonymus Kalman, of
Cracow, d. 1823

ספר

מאזר ושמש

השלם

על התורה והמועדים

שמות

אשר חיבר הרב הקדוש המפורסם וכו'
מו"ה קלונימוס קלמן הלוי עפשמיין זצוק"ל

סודר מחדש
עם ציוני מקורות, ביאורים, הערות והשוואות

ליקט, ערך והביא לדפוס במייעתא דשמיא
מנחם אברהם בראון

פעיה"ק ירושלים תוכב"א

פרשת תצוה

וַתֵּן אֶתְּתָהּ תְּצִוֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ כְּתִיב לְמַאֲוֵר וְגו' (כו, כ). יֵשׁ לְדַקְדָּק: תִּיבַת 'אֵלֶיךָ' הוּא מִיּוֹתֵרוֹ, שֶׁהִיָּה לוֹ לְכַתּוּב וַיִּקְחוּ שֶׁמֶן זַיִת וְגו'. וַיֵּשׁ לְפָרֵשׁ, שֶׁהַתּוֹרָה מְרַמֶּזֶת לָנוּ הַתּוֹעֵלַת שֵׁיִשׁ בַּחֲבֵרַת הַצְּדִיקִים - שֵׁיִשׁ תּוֹעֵלַת לְהַצְּדִיק שֶׁמֶתַחֲבָרִים אֵלָיו אֲנָשִׁים יֵרָאִי ה', וְגַם יֵשׁ תּוֹעֵלַת לְאֲנָשִׁים הַמִּתְחַבְּרִים לְהַצְּדִיק. הַתּוֹעֵלַת לְהַצְּדִיק הוּא כַךְ (ב), דֵּהֵיִנוּ כְּשֶׁנוֹסְעִים חֲבֵרַת אֲנָשִׁים לְהַצְּדִיק מִחֲמַת שְׂבָא כֻלָּם אֵיזָה הַתְּעוֹרֵרוֹת שֶׁרוֹצִים לְעִבּוֹד ה' בְּאֲמַת וְאִינָם יְכוּלִים לִיתֵן עֲצוֹת לְנַפְשָׁם אֵיךְ וּמֵהֵן יְכוּלִים לְעִבּוֹד ה' בְּאֲמַת, וּבָאִים לְצַדִּיק בַּהַתְּעוֹרֵרוֹת זֶה לְשִׁמּוֹעַ מִן הַצְּדִיק תּוֹרַת ה' וְעֲצוֹת אֵיךְ לְעִבּוֹד ה', וְעַל יָדֵי אַתְּעוֹרֹתָ זֹאת גּוֹרְמִים לְצַדִּיק שְׂבָא [ה] לוֹ קְדוּשָׁה גְדוּלָה מֵהַבּוֹרָא בְּרוּךְ-הוּא, שְׁכֵלִיּוֹת

הַדְּשׁוֹת לְחֹדֶשׁ בַּתּוֹרָה חִידוּשִׁים עֲצוֹת טוֹבוֹת וְהַנְּהַגוֹת טוֹבוֹת אֵיךְ לְעִבּוֹד ה' בְּאֲמַת כָּל אַחַד וְאַחַד לְפִי שְׁכָלוֹ, וְזֶהוּ תּוֹעֵלַת הַצְּדִיק שֶׁהַקְּב"ה מְשַׁפֵּיעַ לוֹ שְׁכֵלִיוֹת חֲדָשׁוֹת בַּתּוֹרָה וְעִבּוּדָהּ כְּשֶׁבִילָם, וּמִמֵּילָא הַתּוֹעֵלַת שְׁלֵהֶם מְבֹאֵר, שֶׁמִּקְבָּלִים מֵהַצְּדִיק קְדוּשׁוֹת וּפְרִישׁוֹת וְעֲצוֹת טוֹבוֹת לְעִבּוֹדֵת הַבּוֹרָא בְּרוּךְ-הוּא. וְנִחְזֹר לְפִירוּשׁ הַפֶּסֶק הַנִּלְ: וְאַתָּה תְּצִוֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, רַצ"ל, שֶׁהַתּוֹרָה מְדַבֵּר לְהַצְּדִיק הַגְּדוֹל שֶׁבְּדוֹר אֲשֶׁר מְצוּה לְבַנֵּי יִשְׂרָאֵל אֵיךְ לְעִבּוֹד ה' עַל פִּי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְגַם 'תְּצוּה' הוּא לְשׁוֹן הַתְּחַבְּרוּת [ז], שֶׁרַצ"ל, שֶׁהַצְּדִיק מְחַבֵּר עֲצָמוֹ לְבַנֵּי יִשְׂרָאֵל לְהִיּוֹת עִמָּם בְּצוּרֹתָ וְחַבְּרוֹתָ חֲדָא, אֵזִי הַתּוֹעֵלַת גְּדוּל לְצַדִּיק - שֶׁהֵם יִקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ, רַצ"ל, שֶׁהֵם גּוֹרְמִים שֵׁיִשְׁפִיעַ הַקְּב"ה לְהַצְּדִיק שְׁכֵלִיוֹת

הערות והשוואות

הוֹי"ה אֲדָנִי [עֵיין בּוֹה"ק הַמְצוּיִן לְעִיל בַּהֶעֱרָה סח]. [עֵא] עַל הַפֶּסֶק "אֲפָרִים וּמִנְשָׁה כְּרֹאבוֹן וְשִׁמְעוֹן יִהְיוּ לִי" (בְּרֵאשִׁית מ, ה) אֵיזָה בְּרַעַת-זִקְנִים-מְבַעֲלֵי-הַתּוֹסֵפוֹת שֵׁם: "אֲפָרִים וּמִנְשָׁה עוֹלִין בְּגִימְטְרִיא רֹאבוֹן וְשִׁמְעוֹן, אַחַד יוֹתֵר". וְכֵן הוּא בְּפִירוּשׁ הַרַ"שׁ עַל הַתּוֹרָה. וְרָאָה גַם בְּבַעֲלֵי-הַטּוֹרִים שֵׁם. וְכַתֵּב בְּמִדְרַשׁ-חַלְפִיּוֹת (אוֹת א סוף עַנְף אֲמַת ד"ה אֲפָרִים, וְאוֹת ג סוף עַנְף הַחִיד"א בְּדִבְשֵׁי-לִפִּי (מַעֲרַכַת ג אוֹת יד) בְּשֵׁם "לִיקוּטֵי גוּרֵי-הָאֲרָזִי וְהִרְמִיעַ כְּתִיבֵי-ד", שֶׁפְּסוּק זֶה הוּא "רִמּוֹ מִן הַתּוֹרָה כְּשֶׁעוֹשִׂים גִּימְטְרִיא וְחֹסֵר אֶחָד אֵינוֹ מַעֲכָב", עֵי"ש. [וְרָאָה גַם בְּסֵפֶר הַרוּקַח שֶׁכַּתֵּב בְּרִישׁ הַקְּדָמְתוֹ: "מֵאֲדָם" כִּמוֹ יוֹסִי" בְּגִימְטְרִיא, וּבְאֲמַת אַחַד חֹסֵר, וּמוֹכַח כִּנ"ל]. וּבְבִנְיַישׁוּכֵר מֵאֲמָרִי חֲדָשׁי כְּסִלְרֵטֶבֶת (מֵאֲמַר ב אוֹת ב) הַבֵּין הַדְּבָרִים בְּדֶרֶךְ זֶה: ש"מָה שֶׁהַמְּקוּבָלִים נוֹהֲגִין לְהוֹסִיף הַכּוֹלָל בְּמִקּוֹם הַמְּצַטְרֵךְ - מְקוּבָל הוּא כִּיִּם בְּסִמְכָה עַל הַמְּקָרָא" הוּא [דִּיאֲפָרִים וּמִנְשָׁה כְּרֹאבוֹן וְשִׁמְעוֹן], עֵי"ש. וְכֵן הוּא שֵׁם בְּמֵאֲמָרִי חֲדָשׁי סִיּוֹן (מֵאֲמַר ב אוֹת ג), וְשֵׁם הַבֵּיא מְדַבְּרֵי הַחִיד"א בְּסֵפֶר הַנִּלְ (מַעֲרַכַת ס אוֹת ב) שֶׁהוֹסִיף הַכּוֹלָל לְהַשְׁלֵמַת הַחֲשֵׁבוֹן [וְכֵן נִהַג הַחִיד"א בְּעוֹד מְקוּמוֹת]. וְרָאָה עוֹד מָה שֶׁכַּתֵּב הַסֵּמ"ג (לְאוּיִן קַלַח), מוֹבָא בַּהֲגָהוֹת לְשַׁעֲרֵי-דוֹרָא דִּינִי מְלִיחָה (הַגָּהָה ד עֲמוּד 6) בְּכַתְּבוֹ רִמּוֹ מִן הַתּוֹרָה לְבִיטוּל בְּשִׁישִׁים, וְנִלְ: "עוֹד סִמֵּן לְדַבֵּר: 'לֹא תִבְשַׁל גְּרִי בַחֲל"ב' בְּגִימְטְרִיא שֵׁישִׁים עִם הַקְּרִיאָה". וַיֵּשׁ שְׁפִירוֹ שֶׁכּוֹנֵת עִם הַקְּרִיאָה דֵּהֵיִנוּ עִם הַתִּיבָה, "כִּמוֹ עִם הַכּוֹלָל שֶׁמֶשְׁתַּמְשֵׁים הַמְּחַבְּרִים" - כֵּן הַבֵּיא הַר"י קְרַעֲמִיץ בְּבִיאורוֹ שֵׁם [אַלֵּא דְהוּא ז"ל שֶׁלֵּל פִּירוּשׁ זֶה בְּדַבְּרֵי הַסֵּמ"ג, וְכַתֵּב פִּירוּשׁ אַחַר שֶׁקִּיבַל "מְרַבֵּנוּ מִשֶּׁה אִיסְרֵלֶשׁ וְצ"ל", עֵי"ש].

[א] כֵּן הַקְּשָׁה כִּבְר הָאֲלֵשִׁיךְ הַקְּדוּשׁ כֵּאֵן (בְּקוּשִׁיא ג) [צִיּוֹן אֵלָיו גַּם הַתּוֹלְדוֹת-יַעֲקֹב-יוֹסֵף רִישׁ פֶּרֶשְׁתָּנוּ]. וּבְאֲמַת מְצִיּוֹנוֹ לְחַז"ל בְּכַמָּה מְקוּמוֹת שֶׁדְּרָשׁוּ דְרָשׁוֹת מְתִיבָה זֶה [עֵיין בְּמַסְכַּת מְנַחֹת (דף פו ע"א) וּבְעוֹד מְקוּמוֹת (רָאָה בְּמִצְוִיין בַּתּוֹרָה-שְׁלֵמָה בְּפֶרֶשְׁתָּנוּ אוֹתִיּוֹת ע-פ וּבַהֶעֱרוֹת שם)], וּבְפִשְׁטוֹת הֵיִינוּ מְפִנִי יִתְרוֹנָה עַל פִּי פֶּשׁוּטוֹ שֶׁל מְקָרָא. [ב] רָאָה גַם בְּמוֹבָא לְקַמֵּן (בַּהֶעֱרָה ט). [ג] אוֹלֵי צִרִיךְ לֹמֵר: וּבְמָה. [ד] עֵיין רִש"י בְּמַסְכַּת כְּבָא-בְּתָרָא (דף כ א ע"א ד"ה לִיהוּי). וְרָאָה גַם בְּרִש"י בְּמַסְכַּת בְּרִכּוֹת (דף ו ע"ב ד"ה לְצוּחַ) וּשְׁבַת (דף ל ע"ב ד"ה לְצוּחַ) וּבְכָא-קָמָא (דף ט ע"ב ד"ה צִבְתָּא, לִישְׁנָא אַחֲרֵינָא) וּבְמַתְרָגָם. וְהָא דְצִוּוּי וּמְצוּהָ הוּא מִלְּשׁוֹן הַתְּחַבְּרוּת מְצִיּוֹנוֹ כִּבְר בְּמִדְרַשׁ-שְׁמוּאֵל עַל מַסְכַּת אֲבוֹת (פֶּרֶק ד מִשְׁנָה ב), וּבְמַתְרָגָם. וְהָא דְצִוּוּי וּמְצוּהָ הוּא מִלְּשׁוֹן הַתְּחַבְּרוּת מְצִיּוֹנוֹ כִּבְר בְּמִדְרַשׁ-שְׁמוּאֵל עַל מַסְכַּת אֲבוֹת (פֶּרֶק ד מִשְׁנָה ב), כְּאוֹר-תּוֹרָה [לְמַגִּיד מִמְעוֹרִישׁ זִי"ע] בְּפֶרֶשְׁתָּנוּ (הַמּוֹבָא לְקַמֵּן בַּהֶעֱרָה ו) וּבְמַגִּיד-דְּבָרֵי-לִיעֻקָּב (אוֹת רסו), בְּפִיִּסְקָא הַמַּתְחַלְתָּ

גְּדוּלוֹת הַמְרַמְזִים עֵילָאָה [ח], וְזֶה גּוֹרְמִים לְךָ עַל י אַתָּה הַשֶּׁמֶן וְגַם עוֹד תּוֹעֵלַת ז הַבָּאִים אֲצִלוּ לִי לְעִבּוֹדֵת הַבּוֹרָא כְּשֶׁבָאִים בְּנֵי אָדָם עֲצוֹת (וְעִבּוֹדֵת) כַּהֲנַעְנָה גְּדוּלָה בְּאַתְּעוֹרֹתָא זֶה מְכַנְעָה גְּדוּלָה בִּי שֶׁמֶחֶשֶׁב בְּלָבוֹ א וְצִדִּיקִים לְשִׁמּוֹעַ וְכִמוֹ שֶׁאֲמַר שִׁיָּה וְכֹדֶרֶשׁת חֲז"ל (עֵיין י וְלוֹזֶה רִמּוֹ זִי"ת גַּם הַצְּדִיקִים - הֵנָּה מְדוּ

זְאֲמָרִי וּבְפִיִּסְקָא שֶׁאֲחֵרִי (מט, עֵי"ש. [ה] עֵיין (הַעֲרָה יז). [ו] כְּעֵין ב (הַעֲרָה יז). [ז] עֵיין מִלְּשׁוֹן צוּחָתָא וְחִיבּוּר, שְׁמֵן, וְיִבְנִי רִזִּי דְאוּר וַיִּקְרָא (בְּיִבְכוּר הָרֵאשׁוֹן) מִלְּמַד לְהַצְּדִיקִים שֶׁבְּכָל לו, כִּי אִם צִרִיךְ לְהַכְנִי שְׁהוּא רוֹאָה שְׁמוּכָן לָהּ וְהַכְנַעָה מְאֹד עַד שִׁיָּה שִׁיָּה צִדִּיקִים חוֹשְׁבִים תַּנ וְשֵׁם (בַּהֶעֱרָה יא) וּבְפֶרֶט גַּם לְקַמֵּן בְּפֶרֶשׁת דְּבָרֵינוּ צְדוּק"ל - זֶהוּ אֹפְנִים יֵג לְכוּל לְהַשִּׁיג אוֹתָהּ וַיֵּשׁ וּבְמִירוֹת לְכוּ אֵל אֵיזָה גַּם כֵּן הַכְנַעָה, כִּי כִשָּׁה: שְׁלוֹ, אוֹ נִרְאָה לְצַדִּיק ע וְכוּל הַצְּדִיק (לְהַנְשָׂא)] בְּפֶרֶשׁת שׁוֹפְטִים (בְּיִבְכוּ גַּם מָה שֶׁכַּתֵּב בְּרַעַת-מֶשׁ

ואני בעצמי צריך לשמוע וליתן עצות לנפשי כי איני יודע איך לעבוד ה' באמת, וממילא נשבר לבו בקרבו על ידי זה, וזהו הכנעה יתירה בא לו מחמת אלו בני אדם אשר באו בהכנעה אצלו - הגם שדרכו של הצדיק להיות תמיד לבו נשבר^[1], אף על פי כן כשבאים בני אדם יראים ושלימים אצלו משבר לבו יותר ויותר^[2].

וזהו ויקחו אליך שמן זית, רצ"ל, שיקחו אליך מדריגה זו שתבוא שתהיה נשבר ויהיה לך מרירות גדול על עוונות ועל החסרונות שלך, כמו שאמר שיהיה מרורים כזית, כי זית טבעו מר מאוד^[3], כן (תגרמו) [תגרמו] לך חברת הצדיקים^[4] שתתמרמר מאוד בלב נשבר, וזהו כתיב, רצ"ל, שתהיה משובר ודכאי ללב ונכנע

ביאורים

(א) כמו שאמר שיהיה מרורים כזית - הוא מאמר היונה לה' בבואה אל נח ועלה זית בפיה (בראשית ה, יא), וכדרשת חז"ל (עיין עירובין דף יח ע"ב) [ראה ברש"י בראשית (שם)]. ונקטה 'זית' - כי זית טבעו מר מאוד, ולזה רומז 'זית' גם בפסוק שלפנינו - "שתהיה נשבר ויהיה לך מרירות גדול..." (ב) כן תגרמו לך חברת הצדיקים - הנה מדבר אל הצדיק, ואומר: 'חברת הצדיקים', ובפשטות כוונתו לאנשים המתכנסים אל הצדיק,

הערות והשוואות

ואמר' ובפיסקא שאחריה, בליקוטי-תורה [לבעל התניא] פרשת בחוקתי (דף מה טור ג) ובתניא מהדורא-קמא (סוף פרק מט), עיי"ש. [ה] עיין במובא ומצויין בזה, וכן לגבי "שמן זית זך המרמו לחכמה" שבהמשך, לעיל ברמזי ט"ו כשבט (הערה יז). [ו] כעין ביאור רבינו [באופן אחר] ביאר באור-תורה בפרשתנו (ד"ה או יאמר), וז"ל: "תצוה את בני ישראל... מלשון צוותא וחיבור, שתחברם אליך מכל וכל, ואז בהתחברותם אליך בוודאי יזכו וישיגו לחכמה עילאה שהוא נקרא 'שמן', ויבינו רזי דאורייתא...". [ז] כדפוס הראשון: תורת. ואולי צריך לומר: תורות. [ח] וז"ל רבינו לקמן בפרשת ויקרא (בדיבור הראשון) על "דברי המדרש רבה (ויקרא א, ה) בשלושה מקומות עמד משה מן הצד וכו'": "הענין הוא מלמד להצדיקים שבכל דור ודור שלא לדמות בדעתו שראוי לאותו השגה שהושג, הגם שהוחזק זה כמה פעמים שנגלה לו, כי אם צריך להכניע עצמו ולחלוט בדעתו שאינו ראוי לדבר זה להשיג איזה השגה או לפעול איזה פעולה, ואף שהוא רואה שמוכן לדבר זה יותר משאר בני אדם, אף על פי כן יגמור בדעתו שאינו ראוי, שצריך להיות בגדר ענוה והכנעה מאוד עד שיהיה מוכרח מן השמים לאותו השגה". וראה גם מה שכתב לעיל בפרשת מקץ (בדיבור הראשון), ש"הצדיקים חושבים תמיד על עצמם שהמה גרועים יותר מגרוע שבגרוע, וזאת להם לפלא אשר השי"ת שומע לתפילתם". ושם (בהערה יא) ובפרשת ויחי (הערה עה) הארכנו להביא בזה עוד מדבריו, עיין שם. [ט] כדברים האלה כתב רבינו גם לקמן בפרשת דברים (ד"ה ואמר אליכם), וז"ל: "הנה שמעתי מפי הרב הקדוש בוצינא קדישא מו"ה מנחם מענדיל זצוק"ל - ויהאופנים ינשאו לעומתם' (יחזקאל א, כ), דהנה האיש אשר הולך ומחזיר ומסבב איך לעבוד השם יתברך ואינו יכול להשיג אותה ויש לו מסכים ומבדילים ואינו יכול ללמוד ולהתפלל כראוי ולכו מתמרמר עליו והולך בהכנעה ובמרירות לבו אל איזה צדיק אולי ימצא משם מרגוע לנפשו ויהיה לו תועלת אצל הצדיק בעבודת ה', או גורם להצדיק גם כן הכנעה, כי כשהצדיק רואה איך הוא [הבא אליו] משים כל מגמתו שיוכל לעבוד להשם יתברך ורואה הכנעה שלו, אז נראה לצדיק שהוא טוב יותר ממנו ועל ידי זה הצדיק מתנשא בעבודת ה' ועבודתו אז גבוה מעל גבוה, ואז יוכל הצדיק (להנשא) [לנשא] את ראש האיש שהוא בעבודת ה', ונמצא מגיע לשניהם תועלת גדול...". [נדראה לקמן בפרשת שופטים (בדיבור האחרון)] מה עלול האדם לגרום לעצמו ולצדיק כאשר הוא בא אל הצדיק מבלי הכנעה. ועיין גם מה שכתב בדעת-משה פרשת בא (ד"ה ויושב את משה), ש"כשיש אצל הצדיק אנשים כשרים יראי אלהים, הם מוסיפים

ידושים עצות טובות וד ה' באמת כל אחד עלת הצדיק שהקב"ה שות בתורה ועבודה עלת שלהם מבואר, שות ופרישות ועצות ורא ברוך-הוא. הנ"ל: ואתה תצוה את תורה מדבר להצדיק וזה לבני ישראל איך הקדושה, וגם 'תצוה' י, שרצ"ל, שהצדיק ל להיות עמם בצוותא וועלת גדול לצדיק - זית זך, רצ"ל, שהם ה' הצדיק שכליות

בן ושמעון יהיו ל"י (בראשית ט"ז) וכן הוא ענף אמת ד"ה אפרים, ואת ג הגימטריא גם כשתסר אחד. שפסוק זה הוא 'רמז מן ריש הקדמתו: "מאדם' כמו מאמר ב אות כ) הבין הדברים בסמיכה על המקרא" וזה (שם הביא מדברי החיד"א קומות). וראה עוד מה שכתב מן התורה לביטול בשישים, הפירושו ככוונת 'עם הקריאה' כביאורו שם [אלא שהוא ז"ל ש' צ"ל", עיי"ש]. ריש פרשתנו. ובאמת מצינו מות (ראה כמצויין בתורה-שלמה צ. [ב] ראה גם במובא לקמן א ד"ה ליהוי). וראה גם ברש"י ב"ב ד"ה צבתא, לישנא אחרינא) וסכת אבות (פרק ד משנה ב), וקב (אות רטז), בפיסקא המתחלת

ספר

ארץ צבי

אמרות מהורות, דברי מוסר וחסידות

על סדר הפרשיות

מכת"י אשר השאיר אחריו

מחן רבינו הקדוש, גאון אדיר בנגלה ובנסתר

ציס"ע, רב פעלים מקבצאל

מוהר"ר אריה צבי פרומר הי"ד

אבד"ק קוויגלוב

ראש ישיבת חכמי לובלין

חלק ראשון

מהדורה שלישית

נדפס פעיה"ק ירושלם תובכ"א

שנת תשס"ז

למצוות ושורשן למעלה בגן עדן, ע"כ נכנס לג"ע להתענג שם על השם. והרשע שמשתוקק תמיד לעבירות ותאוות נמוכות ששורשן למעלה אש גיהנם, כשיוצא מעוה"ז באותה תשוקה, משביעין אותו פרי תשוקתו ונכנס לגיהנם, ובמידה שאדם מודד בה מודדין לו, ובדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו. וע"כ הרשע שגם בהיותו בגיהנם עודנו משתוקק לאותן תאוות, כדאית' בגמ' (עירובין י"ט, א) רשעים אפי' על פתחו של גיהנם אינם חוזרין בתשובה, ממילא נשאר בגיהנם, כי הגיהנם הוא אחד עם העבירה שמשתוקק אליה, ואינו יוצא משם עד אשר יתמרק מן התאוה והתשוקה הרעה הזאת, שהיא שורש פורה ראש ולענה דגיהנם, ויחדל מהשתוקק לה, או יוצא משם.

אמנם מי שהיתה לו תשוקה ורעותא בעוה"ז לעשות תשובה, אף שלא זכה לזה בחייו, על זה כתב הזוה"ק (הג"ל) ההוא רעותא לא אעדיאת וכו', נחית מקמי קב"ה ותבר כל גזיון דתרעי מדורי גיהנם ומטי לההוא אתר דההוא חייבא תמן ובטש ביה ואתער ליה ההוא רעותא כמלקדמין, וכדין מצפצפא ההיא נשמתא לסלקא מגו מדורא דשאל וכו', כנ"ל, היינו שמתעוררת בה תשוקה להפרד מתאוות העבירה ההיא אשר היא בעצמה הוא הגיהנם, וכיון שרוצה לצאת מוציאין אותה, כי כך היא המידה, בדרך שרוצה לילך מוליכין אותו, כאמור. (תרפ"ז)

תצוה

76 ואתה תצוה. לא נזכר שם מרע"ה בכל הפרשה, כמו שכ' בעל הטורים. י"ל משום דעפ"י רוב ז' אדר חל ב' תצוה, ומה שמשא רבינו נקבר בחו"ל, כדי שתהיה לבני הגלות אחיזה בו, ועי"ז יגאלו, כך כתוב בספה"ק, וזה לשון ואתה תצוה, שתהיה לך צוותא עם בני ישראל. ושם משה — כי מן המים משיתיהו, להורות כי משה נבדל מהכל וזה לשון משיתיהו, שנבדל מן המים, וזה מורה שמו של משה. וכיון דאתה תצוה פירושו שתהיה לו צוותא עם ישראל, ושם משה הוא היפך זה, ע"כ לא כתוב שם משה בפרשה זו. L

ואתה תצוה את בני ישראל, ויקחו אליך שמון זית זך וגו' [פירש"י, זך בלי שמרים] להעלות נר תמיד [פירש"י, מדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה]. יש לפרש, דהנה ברמב"ם (הל' תשובה פ"ז, הל"ז), דבעל עבירה העושה מצוות טורפין אותן בפניו, וכתבנו במק"א דהיינו דווקא כשעושה שלא לשמה, אבל כשעושה לשמה אינו כן [ואח"כ מצאתי שכך כתוב בס' אהבת ציון להגאון גודע ביהודה ז"ל], וכתבנו כמה טעמים על זה. וי"ל עוד טעם, דהנה בש"ס (פסחים נ', ב) כתיב כי גדול עד שמים חסדך וכתיב מעל שמים, כאן בעושין לשמה וכאן בעושין שלא לשמה. וי"ל דלשמה הוא בכוח הנשמה, כי הגוף חמרי וא"א לו לעשות דבר בלתי נגיעת עצמו, אך בכוח הנשמה אפשר לעשות לשמה, ובגמ' (סנהדרין צ"א, ב) דריש מקרא, יקרא אל השמים מעל ואל הארץ לדין עמו, דקאי על נשמה וגוף, דנשמה נקראת שמים, והגוף נקרא ארץ, וע"כ בעושה לשמה שעושה המצוה בכוח הנשמה, שהיא שמים שלו, ע"כ זוכה שתגיע המצוה מעל לשמים, אבל בעושה שלא לשמה, שהיא רק פעולת הגוף שהוא הארץ שלו, אין כוח המצוה רק בארץ עד שמים. והנה איתא בשם האריו"ל דכשארם רוצה לעבור עבירה פורשת הנשמה ממנו

מהדורת קארוואספי

ספר
תפארת שלמה
המבואר
על התורה

זה ספר כתבי קודש, דברי תורה אשר יצא מפי אותו הצדיק איש חי ורב פעלים, חכם הרזים, המאיר לארץ ולדריים, דולה מבארות עמוקים, דברים נחמדים שבעתים מזוקקים, מפז ומפנינים יקרים, שפתי כהן ישמרו דעת וחוקים ישרים, על סדר פרשיות התורה ונביאים וכתובים ולקוטים מש"ס, המה מסודרים, כולו ממתקים ומחמדים, ותוכם רצוף רזים צפון לישרים, שמו נודע בשערים,

כבוד אדמו"ו הרב הגאון חסידא ופרישא צדיק יסוד עולם עמוד הימיני פטיש החזק נר ישראל אספקלריא המאירה פאר הדור

מו"ה **שלמה** בהרב המופלג החסיד מו"ה **דוב צבי הכהן** זלה"ה

אבדק"ק **רדאמסק**

מהדורה חדשה ומפוארת, מאירת עינים, מוגהת בהגהה מדויקת ומתוקנת, נוספו אלפי מראי מקומות וצינונים, נפתחו ראשי תיבות וקיצורים, הקטעים חולקו לפיסקאות קצרות, נוספו סימני פיסוק וניקוד, בתוספת כותרות משנה, והערות ביאור עם ציונים והשוואות לדבריו תשע"ז לפ"ק

כפל העונש בשוכב עם אחותו
איש אשר ישכב את אחותו חסד הוא
ונכרתו עונם ישאו. כפול, מה שלא

נקטב בשום מקום, וכאן כתוב ונכרתו ועונם
ישאו. מחמת ו' שידוע שאין יצר הרע לקרוביהם,
ונה ענש יתריי:

פרשת אמר

הצדיק צריך להעלות עמו כל הדברים בו

פי מה וא' שנתבאר בפרוש המשנה בזבחים פרק
ט' (מ"ה) הצמר שבכבשים והקרניים והשלפים בזמן
שהם מחברים יעלו, פרשו לא יעלו. על פי
הידוע ואגדל מעלת הצדיקים ודבוק חכמים

7 ויאמר ה' אל משה אמר אל הכהנים בני
אהרן וגו'. ופרש רש"י אמר ואמרת
להזהיר הגדולים על הקטנים. יש לרמוז בזה על

ביאורי החסידות

הגדולים החייבים במצוות על טומאת הכהנים הקטנים, שכשם
שהכהנים מזהירים לשמור את עצמם מן הטומאה, כמו כן
מזהירים הם שלא ישיעו בידים לבניהם הקטנים ליטמא למת.
ג. אין מעלים את הקרניים והשלפים של הקרבן למוזב כשאינו

כו. אין האדם מתאוה להטוא עם קרוביו. כת. יש יותר עונש
כשחוטא להכעיס בדבר שאין הטבע מתאוה לו (מנהיגין קג).
א. להבין למה כפל הכתוב בשלשנו, שאמר 'אמר' אל הכהנים,
וזכור ואמר 'ואמרת' אליהם. ב. בא הכתוב להזהיר את הכהנים

ציוני החסידות

הנראה לרמוז בענין הזה, ללמוד מכאן בחינת הצדיק הדור
והאנשים הנלווים אליו, הנה בחינת המזבח והזבח הוא בחינת
רמו על צדיק הדור שהוא בסוד מזבח מכפר על בני ישראל
ישראל וכו', לכן גם האנשים הנלווים ומחוברים עמו יעלו
גם כן עמו לרצון לקרבן לה, וכל המחובר לטהור טהור, וגם
הקרנים והשלפים המחוברים עמו יעלו עמו כנודע. והנה זה
הרמו בדבריהם ז"ל, הפגול והנותר והטמא רמו על הנלווים
לצדיק שיש בהם פגול ונותר וטמא חלילה, אף על פי כן
כשהעלן על גבי מזבח עם הצדיק פקע איסור מהם, כי כן
כל הנשמות הפסולין יש להם עליה על ידי הצדיק כמבואר
בספרים. ומקשה הגמרא וכי מקוה טהרה היא, ומשני
כשמשלה בהם האור.

ולחאיר בהם אור הקדושה להסיר מעליהם טומאת העגל, ו"ש
את כל עדת' שהיו מסוד הדעת, והנה 'ערב רב' גימטריא דע"ת,
לפי שהיו גם כן מבחינת דעת והן מן הסיגים שבו.
ו' שידוע שאין יצר הרע לקרוביה. כמו שאמרו בגמרא
(יומא טז:) 'יצעקו אל ה' אלהים בקול גדול' (נמיה
ט ד), אמר רב ואיתימא רבי יוחנן, צעקו על היצר של עבודה
זרה שהוא שהחריב את המקדש ושרף את ההיכל והרג את
כל הצדיקים והגלה את ישראל מארצם, ועדיין מרקד בינינו,
כלום נתחו לנו אלא לקבל שכר, אינו רוצים לא בו ולא
בשכרו, נפל להם פתק מהרקייע שהיה כתב בו אמת שהוא
חותמו של הקדוש ברוך הוא שמסכים להם, ישבו בתענית
שלשה ימים ושלשה לילות, מסרוהו להם, יצא ובא כמו גור
של אש מבית קדשי הקדשים, אמר הנביא לישראל זהו היצר
של עבודה זרה, שנאמר (מכילת ט) 'ויאמר זאת הרשעה',
כשתפסוהו נקרה שעה משעותיו, וקול צעקתו נשמע ארבע
מאות פרסה, אמרו איך נעשה, שמא חס ושלום ירחמו עליו
משמים, אמר להם הנביא, השליכוהו ברוד עופרת וכסו את
פיו בעופרת כי עופרת שואב את הקול, שנאמר 'ויאמר זאת
הרשעה וישלך אותה אל תוך האיפה וישלך את אבן העופרת
אל פיה'. אמרו הואיל ועת רצון הוא נתפלל שימסר בידיו
יצר של עריות. התפללו ונמסר בידיהם. אמר להם הנביא ראו
שאם תהרגוהו יכלה העולם. כלאוהו שלשה ימים, ולא נמצאה
ביצה בכל ארץ ישראל, אמרו איך נעשה, אם נהרגהו יכלה
העולם, אם נתפלל שלא יפחה לאיסור אין תפילה מתקבלת
על מחצה. סימאו את עניו והניתוהו, והועילו שלא מגרה
אדם בקרובותיו.

ו' שנתבאר בפירוש המשנה בזבחים. ראה בפרשת פינחס
(ד"ה זנמס): בזבחים [דף מ"ג ע"ב] אמר רבי
יצחק אמר רבי יוחנן הפיגול והנותר והטמא שהעלן לגבי
המזבח פקע איסור מהן, אמר רב חסדא מרי דיכ, מזבח
מקוה טהרה, אמר רבי זירא שמשלה בהן האור, עיי"ש.
ובפרשת צו (ד"ה ט): 'כל זכר בבני אהרן יאכלנה וגו' כל אשר
יגע בהם יקדש' (לעל ו יט), ופירש רש"י להיות כמוה
וכו'. הנראה לי בזה, שהחורה מרמזת בזה גודל מעלת דיבוק
חכמים וצדיקי הדור, כל המסתופף בצילים ומתאבק בעפר
רגליהם, אף כי הוא אינו במדריגה הנכונה, עם כל זה אם הוא
מתובר לטהור יש לו תקומה להיות לו עליה על ידי הצדיק, כי
כל המחובר לטהור טהור (מלס פ"ג מ"ט). כמו שאמרו במשנה
במסכת זבחים (פ"ה) הקרנים והשלפים כל זמן שהם מחוברים
יעלו, פרשו לא יעלו, רמו על הנ"ל, אם הוא מתובר לצדיק
יעלו עמו אף שהוא בשפל המדריגה.

ו' שנתבאר בפירוש המשנה בזבחים. ראה בפרשת פינחס
(ד"ה זנמס): בזבחים [דף מ"ג ע"ב] אמר רבי
יצחק אמר רבי יוחנן הפיגול והנותר והטמא שהעלן לגבי
המזבח פקע איסור מהן, אמר רב חסדא מרי דיכ, מזבח
מקוה טהרה, אמר רבי זירא שמשלה בהן האור, עיי"ש.

שבדור אשר מפיהם אנו חיים, ויזכר הדבוק בהם לא יזנח לעולם, להיות לו עליה להפיל בתוך הצדיקים בעבודתם, כמו שנאמר (מל"ג טו יג) 'יָבֹרֵךְ יְרָאֵי ה' הַקְטָנִים עִם הַגְּדֹלִים', פרוש אם הקטנים הם מחפדים עם הגדולים גם הם בכלל הנברכה, כמו שנאמר (ש"ס טו ב) 'אֲכַלְתִּי יַעֲרִי עִם דְּבָשִׁי'. וזה פרוש המשנה 'הצמר שפכבשים וכיו' כל זמן שהם מחפדים יעלו, אפלו הם דבר נמאס וריחו רע, עם כל זה אם הם מחפדים יעלו גם כן לריח נחוחי. פרושו לא יעלו, לרמוז אם הם

פורשים מן הצדיק חס ושלום לא יעלו, אין לו עוד עליה כלל. ודבר זה גלה לנו הפעל שם טו' ו"ל בדורו, ומאז כן יזכר כל דור ודור ודושיה עד ביאת הגואל כל הדבוק בהם יש להם עליה לכל הנשמות לא ידח מהם גחיל. L

וזה שנאמר אמר אל הכהנים וגו', ופרש רש"י להזהיר הגדולים על הקטנים, לזרז הצדיקים שבדור להעלות את הקטנים עמקם בעבודתם, כמו שאמר יוסף לאחיו 'לא תראו פני בלתי

ביאורי החסידות

ורח שריפתם רע. ו. אף שפשוטי העם נחשבים כקרניים וטלפיים שהם במדרגה נמוכה ואינם ראויים להקרה בפני עצמם למזכה, מכל מקום כיון שהם מחוברים לצדיק, הרי הם כשרים לעלות לפני הקב"ה, כדן קרניים וטלפיים שמחוברים לבהמה שנקרבים על גבי המזבח. ז. מלשון הכתוב (שמואל ב י י) 'זלא ישא אלהים נפש, וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו

מחוברו לבהמה, אלא רק כשהוא מחובר לבהמה. ד. פשוט הפסוק שמרוב חיבת החתן לכלה אוכל כל מה שמוצא בחופה אף כשאינו ראוי לאכילה, ועל כן אוכל את הרבש בתוך הקנה ושותה גם יין מעורב בחלב. ומבאר רבינו שעל ידי הצדיקים שנמשלים לרבש מחכבים לפני הקב"ה גם פשוטי עם שנחשבים כקנים. ה. כמו צמר קרניים וטלפיים שאינם בשר

ציוני החסידות

ובנועם אלימלך (פר' מטל ד"ה עוד פירוט כי מטל): הצדיק שהוא נקרא נר מערבי וכו', ממנו היה מדליק, הם בני אדם המתחברים עם הצדיק, גם הם מדליקים נרותיהם הם נשמתם באהבה ויראה להבורא ברוך הוא, וממנו היה מטיב, פירוש על ידי הצדיק מטיב ה' יתברך ברוך הוא לעולם כל מיני השפעות. וראה עוד מה שכתב בנו מפיו באגרת הקודש שבסוף הספר: הגה מצינו בשירת הים שכתוב (שמואל יד ל) 'ויאמינו בד' ובמשה עבדו, ומה לנו מזה שישאל האמינו במשה, הגם שה' יתברך הבטיח למשה יוגם בך יאמינו לעולם' (טס יט ט), מה לו למשה רבינו מזה, וכי רצונו היה שיאמינו ישראל בו הלא לא היה חפץ רק שיאמינו בד'. אמנם התורה הקדושה השמיענו בזה דבר גדול. והוכרחו על כרחם להאמין במשה. והנה כוננת המקום היה שהוציאנו ממצרים שנקבל התורה, והוכרחו לצרוף כצרוף הכסף מזוקק שבעתים, ולכך היה כל אלו המאורעות קריעת ים סוף ושאר כל הניסים, ומשה רבינו עליו השלום היה מקדש עצמו עד שבא למדריגת הנבואה ועלה למרום והוריד התורה לישראל. והנה כל ישראל לא היו יכולים בוודאי שיהיו כולם במדריגה זו של משה, ושיקבלו התורה על פי מדריגת הנבואה, אך מחמת שהאמינו במשה והתקשרו בו, והוא היה משפיע עליהם רוח קדושה, והיה כאילו הם גם כן במדריגה זו, ועל ידי זה יכלו כולם לקבל התורה על ידי אחדותם והתקשרותם במשה.

ואז וכל הרבוק בהם לא יזנח לעולם. ראה ברמתיים צופים (מערכת הרש"י מפרטימטל טו ס): פעם אחת סיפר איך שכמה פעמים שמע מהרב הקדוש היהודי ז"ל, כל המתוכר לטהור טהור. ושאל אותו, אם כן לקחה מרת הדין, שיתדמה לצדיק אשר עבר ה' כל ימיו ובמסירות נפש ממש בכל ענינים. והשיב לו הרב היהודי ז"ל, שאין זה עוול כלל בחוקו, כי להיות מחובר לטהור יותר עבודה מלהיות בעצמו טהור. וברגל מחנה אפרים (פר' נקל ד"ה כעמ): שמעתי מן הרב המנוח מו"ה יעקב יוסף הכהן ששמע מן א"י זללה"ה שאמר, לפעמים יש שהעולם עומד במעלות הרוממות, ולפעמים העולם עומד במדריגות התתונות, ועתה שאני בעולם, העולם עומד במדריגות הרוממות, עד כאן לשון הטהור של א"י זללה"ה. והנה יש להבין אמרתיו הטהורים, דכשיש צדיק ותכם מנהיג בדור והעולם כרוכים אחדיו ודבקים בו אזי כולם נעשו חכמים, כי הכל הולך אחר הראש, וגופא בתר רישא גרידא (עירובין מט), על דרך משל, אדם שהוא בר שכל יש לו חכמה, אזי אף מה שעושה בידו או בשאר איברים הכל הוא בתכמה, כי הכל הולך אחר השכל, על דרך 'והיה מחניף קדוש' (דנחם ג טו), היינו שיהיה כל שייפי גופך בבחינת חכמה שהוא קודש כידוע, כך כשהעולם הם דבקים באיזה חכם וצדיק שעושה הכל בחכמה טהורה, אזי הכל הולך אחר הראש ופועלים פעולותיהם בחכמה, כמו שמצינו אצל אנטונינוס שאמר לרבי, ידענא דוטרטא דבכו מחיה מתים (ע"י י), והיינו מפני שהיו דבוקים ברבי שהיה חכם גדול והכל הולך אחר הראש, וכן הוא בכל דור ודור כשיש צדיק אמת וחכם. והנה ראינו באיזה ספר 'ישראל' הוא אותיות 'לי ראש', והיינו, אז הם בבחינת ישראל, במעלות הרוממות, כשיש להם ראש ומנהיג, ויעקב' הוא 'עקב', היינו כשאין להם ראש חס ושלום, ואז העולם הוא במדריגות התתונות, זה יש לפרש חוכן כוונת דבריו הקדושים.

אתיכם אתכם
שאני שפל ו
אותו להריגה
יזנחו אותו
שאמר לו להז

אמר אל ו
יטמא
לא יטמאו ?

נרח. ח. ככת
באחד הבורות זו
אלא יעלו אותו
בלשון רבים 'אמו
לא יטמאו. יז
סיפיה רישיה, כח

זה לא מצא מרג
קרישא מורנו הר
וידוע מה שכתב
הרב אלימלך בע
אחד שהיה בדורו
ולשקוד על לימו
איש במסתרים ו:
יעלה בדעתו להי
לבוא אל הצדיק,
זכינו לאור שבעו
להתחבר עמהם,
קני' (ז' חנון ורחו
צרוך גם כן לה
והם ירדי
זו' שהכוונה ד
כ
הגדול עומד ומק
נשמותיהן של צ
דאמרינן בשמונו

וכתב בסודי ר
שכזבל,
הוא אינני מבקט
כי אם נפשות ו
ניהוח בכל יום
ברצה זאשי ישו
המזבח ירד
והטור (לו"ט סי'
נשמתן י

תרגום

תהלים קמז

תשמו

תִּלְנָא חֲזֵר הֵיךְ עֲמַר
 גְּלִיד הֵיךְ קָטַם יְבִדֵר:
 יוּמְטִלַק קְרַחִיה פְּלִיג
 הֵיךְ רַסְיָקִין דְּמִן קְרָם
 קוֹרִיה מִן אֲפִשֵׁר לִיה
 לְמַקָּם: יח יִשְׁדֵר קִהוּם
 חֲמִתִּיה וְיִמְסָנוּן יִנְחַב
 רוּחִיה וְלַחִין מִיָּא: יט דְּתַנִּי דְּבִרְיָא דְּאֹרִיתָא לְעֵקֶב קִימּוּי וְדִינּוּי לְיִשְׂרָאֵל:
 רש"י

(יז) משליך קרחו כפתים. המים מגלדים ונעשין פתימין פתימין. ומדרש אגדה, כפתים, הכל לפי משא הצריות, העני לפי חוסר מלצושו מיקל עליו:

מצודת ציון

(יז) קרחו. הוא הגליד הנקפה והנקרש על פני המים בימי הקור. וכן מבטן מי יצא הקרח (טס): כפתים. ענין חתיכות. כמו פתות אותה פתים (ויקרא נ ו): קרתו. מלשון קור וצנה: (יח) וימסם. מלשון המסה והמגה: ישב. מלשון נשיבה והפחה, כמו כי רוח ה' נשבה בו (ישעיה מ ו): יולו. מלשון הולה ונטיפה:

מצודת דוד

השלג לכן דימהו לאפר: (יז) משליך קרחו כפתים. רוצה לומר מקריש כל פני המים, וכאילו השליך חתיכת קרח לכסות כל רוחב המים וארכו: לפני קרתו. לפני הקור הבא בגבורתו מי יוכל להתקיים אם לא יתחמם מדברים המחממים: (יח) ישלח דברו. רוצה לומר ישלח המטר או חום השמש והם ממסים את השלג והכפור והקרח, וכשהוא מנשב רוחו ימסו ויולו מים: (יט) מגיד וגו'. מוסב על מלת שבחי שאמר בתחלת הענין, לומר שבחי את ה' על שהוא מגיד דברי תורה ליעקב: חוקיו וגו'. כפל הדבר במלות שונות:

אבן עזרא

(יז) משליך קרחו. כמו הקרח הנורא (יחזקאל א כב): (יח) ישלח, וימסם. השלג והכפור והקרח, וישב רוחו מהבנין הכבוד הנוסף, מגזרת רוח ה' נשבה בי מהבנין הקל: (יט) מגיד דבריו. הטעם הגיד דבריו

רד"ק

(יז) כפיתים. הקרח כמו הכפור, אלא שהוא חזק ממנו ומוליד קור רב, לפיכך זכר עם הקרח קרות. ופירוש כפתים כמו הדבר הנבצע לבצעים, כי כן הוא יורד לבצעים וחתיכות אסופות מן הקרח: לפני קרתו. אמר קרחו וקרתו בכנוי, ומיחסו אל האל יחברך, כי הכל הוא דברו ומצותיו, אין דבר במקרה. וכמו שהמטר הוא מוריד ברחמי לצורך ברואיו, ופעמים לעונש העונות והוא מטר השוטף, כן צורך השלג והכפור הוא צורך הזרעים והאילנות, אבל בהיותו חזק הרבה והוא הקרח, הוא למשפט שהוא ממיט ומייבש הזרעים ופרחי האילנות. וכן הברד ואף על פי שלא נזכר, צריך להזכיר בהודאת האל אלה הדברים שהם תמידים

מדרשי חז"ל

(יט) מגיד דבריו ליעקב וגו'. אמר רב אמי, אין מוסרין דברי תורה לכותי שנאמר: מגיד דבריו ליעקב וגו' לא עשה כן לכל גוי. היה רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר: וכי מה עשו אלו דוים שלא רצה ליתן

לג.א.ע. ונגזית

נחמד למנהג

המוצא גיור טפוארה

כֹּלָא עֲשֵׂה כֵן | לְכָל־גּוֹי וּמִשְׁפָּטִים בְּלֹא
 יָדְעוּם הַלְלוּיָהּ: כִּי קִמַּח אֶהְלֹוּיָהּ | הַלְלוּ
 אֶת־יְהוָה מִן־הַשָּׁמַיִם הַלְלוּהוּ בַּמְרוֹמִים:
 בְּהַלְלוּהוּ כָּל־מַלְאכָיו הַלְלוּהוּ כָּל־צְבָאוֹ
 קְרִי: צְבָאוֹ: גַּהְלֹוהוּ שֶׁשֶׁשׁ וַיִּרַח הַלְלוּהוּ

כֹּלָא עֲבַד הַיְכֵנָא לְכָל
 עֲמָא וְדִינֵין לֹא הוֹדְעוּן
 הַלְלוּיָהּ: אֶהְלֹוּיָהּ שְׂבַחוּ
 יְתָ " בְרִיתָא קְדִישָׁא
 מִן שְׁמַיָא שְׂבַחוּ יְתָיָהּ
 כָּל חֵילֵי אַנְגְלֵי מְרוֹמָא:
 בְּשְׂבַחוּ יְתָיָהּ כָּל
 מַלְאכָיָא דִּי מִשְׁמַשְׁשִׁין

וְהוֹרָא: דְּשְׂבַחוּ יְתָיָהּ כִּי
 שְׂמֵי שְׁמַיָא וּמַיָא דְתַלְוִין
 בְּמִימְרָא מַעְלוּיָ שְׁמַיָא:
 הַיְשַׁבְחוּן יְתָ שְׁמָא דִּי
 אַרוּם הוּא פְקִיד לְ
 וְאֶתְבְּרָאוּ: וְהַקִּימוּן
 לְעַלְמֵי עֲלְמִין גְּזִירְתָא אֶ
 יִהְבּ וְלֹא יַעֲבֹר: וְשְׂבַחוּ

קְדַמּוּי שְׂבַחוּ יְתָיָהּ כָּל חֵילֹותֶיהָ: גַּשְׂבַּחוּ יְתָיָהּ שְׁמֵשׁא וְסִיְהָרָא שְׂבַחוּ יְתָיָהּ כָּל כּוֹכְבֵי

(ג) כוכבי אור. כוכבי לילה: (ו) ח

מצודת ציון

(כ) לא עשה כן. ליתן להם דברי התורה, ולא הודיע להם אז המשפטים: כי אם לישראל לבדם: הַלְלוּיָהּ. לזה הללו את יה: (א) הַלְלוּיָהּ, הִלְלוּ את ה'. ואמרו הללו את ה' מן השמים, רוצה לומר מן השמים ישמע קול ההלול: הַלְלוּהוּ, הללו אותו בשמי מרום. וכפל הדבר במלות שונות: (ב) כָּל מַלְאכָיו, בתחלה אמר דרך כלל שיהללו לה בשמי מרום, ועתה פרטם מי הם אשר יהללוהו: כָּל צְבָאוֹ, הם הגלגלים והמזלות.

מצודת ציון

(ו) לעד לעולם. כפל המלה בשמות מן עפר (מילל י' ט): חק. ענינו כמו גזרה: ג' דגים גדולים שבים: תהומות. ג

אבן עזרא

(כ) לא: הטעם שלא נתן תורתו רק לעמו לבדו, שהבדילו להיות לו לעם סגולה וחתם המשורר כאשר החל: (א) הַלְלוּיָהּ, זה המזמור נכבד מאד, ויש בו סודות עמוקים, ועתה החל לדבר על שני עולמות, האחד העולם העליון והוא העולם הרחב והגדול, ואחר כן הזכיר עולם השפל שהוא כמו הנקודה במחשבת החושב בעגולה גדולה, והחל

הוא צוה, שיהיו נכבדים והנה נכבדו: ישמש זה ומתי ישמש זה ולא יעבור

תנינים. עתה פרטם מן

כוכבי אור, בעבור שיש להם א

היותם קרובים אל הארץ, ואחר

השמים והוא כדור אש שהוא

הלבנה, ואחר כן הזכיר כדור הסג

מעל השמים, עד כה גבול העולו

החל בנכבד והשלים בנבונה, והפך

העולם השפל, ואמר על העולם

יהללו: כי הוא צוה ונבראו

והם כוכבי אור המאירים על הארץ

בגלגל השמיני, מפני שהם קרוב

(ד) שמי השמים, יש שאומר כי

אשר מתחת השמים, והוא כדור האש

כדור הלבנה, והשמים הוא שאמר ע

על פני רקיע השמים, ויהיה פירוש

השמים כדור הקרח, ויש קוראים ש

והוא בין כדור האש והאור הקרוב

תכלית הגעת העבים, ואין חכמי ה'

בזה, כי אומרים אין בינינו ובין ג'

האור והאש הטבעית, אחר כך נאמ

המים פירושו צורת המים והוא מ

העבים באור, ובמקום ההוא מן האו

מים ויפלו לארץ בטבעם, לא ש

אלא האור אבל הוא חלוק באיכות,

מד"ק

במרומים ונכלל בו צורות אותם שאינם גופות ולא כח בגופות. וענין הַלְלוּ אינו מצוה אלא כאילו אמר להם נאה להלל: (ב) מַלְאכָיו, הם השכליים חשוקי הגלגלים גם הם אינם גופות ולא כח בגופות: כָּל צְבָאוֹ, הם הגופות הזוכים והבהירים והם הגלגלים והכוכבים שהם בגלגל השמיני, לפיכך אמר כל צבאין לפי שהם צבא גדול. ואמר כלשון רבים, לפי שהם צורות חלוקים: (ג) הַלְלוּהוּ וגו'. הזכיר תחלה שני המאורות הגדולות, ואחר כך הזכיר החמשה הכוכבים,

מד"רשי חז"ל

קאמר הלוהו כל כוכבים המאירים. אלא מעתה כוכבים המאירים הוא דבעו שבוחי שאינן מאירין לא בעו שבוחי והא כתיב הלוהו כל צבאין, אלא הא קמ"ל דאור דכוכבים נמי אור הוא. למאי נפקא מינה, לנווד מן האור דתנן הנווד מן האור אסור באורן של כוכבים. (פסחים ב.).

נושאי הפרק

(א-ו) קריאה לכל צבא השמים להלל לה.
 (ז-יב) קריאה לברואי מטה להלל לה.
 (יג-יד) להודות לה על חסדו שעושה לישראל עמו.

בעזרת השם יתברך

Grinyald, Joseph

ספר

ויחי יוסף

על התורה

פירושים ודרושים נחמדים, על אדני תוכחת מוסר מיוסדים, מעוררים לתורה ועבודה וגמילות חסדים

ספר שמות

אשר השאיר אחריו ברכה כ"ק אדמו"ר הרב הגאון הקדוש צדיק יסוד עולם המפורסם בכל קצוי תבל בתורתו וצדקתו. פאר הדור, נר ישראל, עמוד ההוראה, רב פעלים מקבציאל, אשר דלה והשקה תורה ויר"ש לעדרי צאן קדשים

בקש"ת מרן יוסף גרינוואלד זצוקללה"ה
כן הגה"ק מרן יעקב יחזק"י זצוק"ל בעהמח"ס ויגד יעקב,
כהגה"ק מרן בעהמח"ס ערוגת הבשם זצוק"ל

שה"י אב"ד ור"מ בק"ק פאפא יצ"ו
ומנוחתו כבוד בקרית פאפא, נ"י.

בעהמח"ס שו"ת ויען יוסף, ויחי יוסף על מקואות,
ועוד שו"ת, וחידושי אגדה על המועדים וחנוכה

*

והוא חידושי תורה אשר דרש בשכתות ומועדים
ונכתבו ונסדרו על ידי תלמידיו הי"ו

*

נדפס בשנת שמו"ת (תש"ו לפ"ק)
(עם הד' אותיות)

יצא לאור על ידי
בני המחבר
פה ברוקלין יצ"ו

תצוה

7 ← ואתה תלוח את בני ויקחו אליך שמן זית זך וכו', ודקדוק המפרשים באומרו ואחרי תלוח יהיה כפל לשון דחיבת תי"ו משמשה במקום ואחרי, והי"ל למימר תלוח את בני או ואחרי לו, ועיין באוה"ח הק' שבי לתרץ שהקצ"ה אמר למשה שמלוח זו לא יאמר לישראל בשמו יחזי שאינו מדרך המוסר שילוחו הי' להדליק נרות בצית הי' ע"כ הוא ילוח זאת מפי עצמו שינהגו כבוד זה בצית הי', ולזה קאמר ואחרי תלוח עי"ש, ודבריו ל"ב דאטו לא ידעו בני דכל מה שמשה מלוח אותם הוא מפי הגבורה, ולכאורה אפשר לפרש כוונתו דכל המלות שאמר משה לישראל הי' שכינה מדברת מחוץ גרונו משא"כ במלוח זו לא הי' שכינה מדברת מחוץ גרונו, אמנם הא גופא טעמא צעי אמאי אינו מדרך המוסר הלא הכל יודעין דלא לאורה הוא לריך, עוד יל"ד הא דקאמר ויקחו אליך מאי שאג דהקפיד השי"ת שיציאו השמן למשה הלא המלוח של הדלקת המנורה לא הי' מועלת עליו כלל אלא על אהרן והי"ל לומר ויקחו אל המקדש או אל אהרן, תו יל"ד הא דקאמר חוקת עולם לדורות, דהלא אינו נוהג לדורות כ"א בזמן שציהמ"ק הי' קיים, גם יל"ד כיון דכתיב תלוח את בניו אנו יודעים שיהא מצניי ולמה כתיב עוב"פ מאת בני.

← ויל"פ צס"ד ע"פ דידוע מסה"ק דכל כלי המשכן היו מכוונים על אחרי מדריגה בעבודת הי', המזבח הי' מרמז על מסירת נפש, והשולחן על גמ"ת, והארון על תורה שבכתב, והמנורה על תורה שבע"פ ע"ד הכי (משלי ו') כי נר מלוח ותורה אור, והנה בתורה שבע"פ יש חלק שלא ניתנה רק למשה

רצונו והוא פלפול התורה כדאמרו בגמ' (נדרים ל"ח) דמתחלה לא ניתנה תורה רק למשה רצונו בלבד ונהג בה עובת עין ומסרה לישראל, ומסוק שם דקאי על פלפול התורה, וטעמו של דבר י"ל דפלפול התורה הוא פעולה שלא תשחכה התורה כמצוהר בגמ' (תמורה ע"ז) דצמי אצלו של משה נשחכחו שלשת אלפים הלכות מישראל והחזירן עתניאל בן קנז מחוץ פלפולו, והנה אם הי' הקצ"ה כציוול בעלמו נותן חלק פלפול התורה לישראל הי' נראה כאילו הוא דבר הכרחי מאתו ית' שתשחכה תורה מישראל, ויהיו נזקקים להחזירן ע"י פלפול התורה ע"כ ניתנה רק למשה רצונו והוא נהג בה עובת עין ומסרה לישראל, וצוה יל"פ כפל הלשון ואחרי תלוח ואחרי כלומר מה ששייך לך דהוא פלפול התורה, תלוח את בני וידעתך לנהוג בה עובת עין, ולא מפי הקצ"ה כדברי האוה"ח הק', והנה השמן שבמנורה הי' מרמז על פלפול התורה שהוא להצין דבר מחוץ דבר, וצוה יובן הא דקפיד רחמנא ויקחו אליך דייקא לפי שפלפול התורה זכה משה בה, לכן הי' המלוח שמקודם יציאו את השמן שמרמז על פלפול התורה למשה רצונו, וזהו שאמר הכתוב חוקת עולם לדורות מאת בני, היינו ע"י שבניי מפלפלין בפלפולה של תורה שנמסרה ע"י משה רצונו עי"ז תשאר התורה חוקת עולם, לפי שפלפול התורה מועיל שלא תשחכה התורה מאתנו, והנה בצעה"ט איחא דע"כ לא זכר שמו של משה רצונו בפרשה זו לפי שאמר מחני נא מספרך (לקמן ל"ב), ואף שהי' על תנאי מ"מ קללת חכם אפי' על תנאי היא צאה (מכות י"א) וע"כ לא זכר שמו בפרשה זו,

וע"פ רוב חל יומל תלוח, וע"פ הכי' בפירוש מ"מ נרמ ויקחו אליך שמן ז' משרע"ה שהוא פ עם משה רצונו וע"פ האמור י ע"פ לה אהרן אחיך וכו', הקרב אליך וכו' ונחיתה לך, ויל"פ השתוקק לשרת צ שלא ילעער כשנו לפיכך אל הקצ"ה לך, דהיינו שה הכהנים לא נכתו בדרך רמז ועדיין ידי פלפולה של ר שהם הלכה למש למה שנמסרה למ לשרת בקודש ואי בכל עבודת הכה ריש לרמז עני (קידושין וצלוהו, ויל"ע הקצ"ה מתחילה עובת עין ומסו דאמרו חז"ל (ש' לוחות הראשונות ולא הי' לורך לי שכתה והי' הכל שע"י שצירת הל מצוהר בפירוש שנשחכחו ע"י פ רצונו עובת עין

והנה ענין קידושין מלינו גם על התקשרות ישראל להקב"ה כמאה"כ (הושע ב') וארשתיד לי לעולם, וכיון שפלפול התורה זכינו ע"י משה רבינו שהוא שלוחא דרחמנא ע"כ אמר החנא האיש דהיינו הקב"ה כמאה"כ (שמות ע"ו) כי איש מלחמה, הוא מקדש את עמו ישראל ע"י התורה דעל ידי החוה"ק אנו מקושרים זו ית"ש בצחי' אשה לבעלה, והוא ית' מקדש אותנו זו וצשלוחו, הן ע"י גופי תורה שנתן לנו השי"ת בעלמו צהר סיני וצשלוחו ע"י חלק התורה שניתן לנו ע"י שלוחו דהיינו פלפול התורה שניתן לנו ע"י משה רבינו שהוא שלוחו ית', דאף הפלפולים שאינן עיקרי תורה כי אינם להלכה, מ"מ גם ע"י זה מתקדשים כנס"י להקב"ה, וגם כל המאמרים של התנאים ואמוראים וראשונים ואחרונים שאנו עוסקים בהם בפלפול התורה כולם הם בכלל שלוחו ית' ועל ידם נוכל להתקדש.

א"י לפרש ואחא תצוה ולבאר הא דאמרו חז"ל דפלפול התורה נהג זה משה רבינו עובד עין ומסרה לישראל, כי זהו מחסד הא-ל ית"ש שרצה לזכות את ישראל עם סגולתו להיות להם חלק בהתורה ע"י פלפול התורה דחדי קוב"ה ציה, והוא שימליאו מעלמא הלכות מחודשות בכל עת ע"י י"ג מדות שכתורה גדרשה בהן, ולכך לא נכתבו כמה גופי הלכות ודיני תורה לפי שמקום הניח לנו להתגדר להוסיף ולחדש זה, וכפי הכרעת חכמי ישראל בכה תורתם כן מסכימים למעלה בשמים, כדמלינו בגמ' (צ"מ נ"ט): גבי תנורו של עכנאי דילאה צ"ק מן השמים מה לכם אלל אליעזר בני שהלכה כמותו בכל מקום עמד ר"י על רגליו ואמר אין משגיחין בצ"ק ותורה לא בשמים הוא, חזינן דאף שצשמים פוסקין כר"א מ"מ לא השיגוהו בזה כי הקב"ה נתן התורה

וע"פ רוב חל יומא דהילולא של משה רבינו צפי חלוא, וע"פ הג"ל י"ל דאף שלא נכתב שמו בפירוש מ"מ נרמז שמו כמה שאמר הקב"ה ויקחו אליך שמן זית שהוא מרמז על חלקו של משרע"ה שהוא פלפול התורה שע"י מקושרין עם משה רבינו ע"ה.

וע"פ האמור יש להבין מאמר המדרש רבה ע"פ להבן ואחא הקרב אליך את אהרן אחיך וכו', כשאמר הקב"ה למשה ואחא הקרב אליך וכו' הרע לו, א"ל חורה היתה שלי ונחתיה לך, ויל"פ כוונת המדרש דמשה רבינו השתוקק לשרת בקודש בעבודת הכהונה, וכדי שלא ילעזר כשנבחר אהרן אחיו למשרה זו לפיכך א"ל הקב"ה חורה היתה שלי ונחתיה לך, דהיינו שההלכות הגוהגים בעבודת הכהנים לא נכתבו כולם בתורה שכתב אלא בדרך רמז ועדיין יש בהם הלכות שנתחדשו על ידי פלפולה של תורה שצ"פ וכן יש הלכות שהם הלכה למשה מסיני, וא"כ עדיין לריכין למה שנמסרה למשה רבינו ומבלעדס לא יוכלו לשרת בקודש וא"כ שפיר יש למשרע"ה חלק בכל עבודת הכהנים.

ויש לרמז ענין הג"ל במאמר המשנה (קידושין מ"א.) האיש מקדש זו וצשלוחו, וי"ל ע"פ הג"ל דפלפול התורה נתן הקב"ה מתחילה רק למרע"ה והוא נהג זו עובד עין ומסרה לישראל, והטעם משום דאמרו חז"ל (עירובין נ"ד.) אלמלא נשחברו לוחות הראשונות לא נשתכחה תורה מישראל, ולא הי' צורך לפלפול התורה, כיון שלא הי' שכתה והי' הכל מצוהאר, אבל משה רבינו ראה שע"י שצירת הלוחות נולד שכתה ואין הכל מצוהאר בפירוש ויהי' צורך להחזיר ההלכות שנשתכחו ע"י פלפול התורה, ע"כ נהג משה רבינו עובד עין ומסר פלפול התורה לישראל.

גמ'
רק
צרה
רה,
זולה
ורה
לשת
קמ
יכול
הי'
ית'
קיס
רק
צרה
לובה,
לפול
זה
ה"ח
על
צרה,
קא
הי'
על
תוב
ע"י
צרה
קת
שכת
לא
אמר
על
צאה
זו

כפי הכרעת חכמי ישראל, והיינו דכיוונו חז"ל בלשונם (גדרים ל"ח) ומסרה לישראל, בלשון מסירה כלומר שנמסרה לידם וחלוי בדעת ישראל לחדש הלכות מדעתם, וכפי מה שהם מכריעים ופוסקים כך מכריעין גם למעלה בשמים, וזוה יוצן מאמר המד"ר (פרי ל"ג) ע"פ (לעיל כ"ה) ויקחו לי תרומה, הה"ד כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו, אמר הקצ"ה מכרתי לכם תורתי כביכול נמכרתי עמה, וי"ל הכוונה נמכרתי עמה דהקצ"ה נתן התורה לישראל דהלכה לא תהא כפי מה שפוסקים בשמים אלא כפי הכרעת ישראל, וכן מכריעין בשמים ממעל, נמלא דהקצ"ה כביכול נמכר עמה, ועפ"י יתבאר נמי הכתוב ואתה תלזה דלכאורה הוא ישנא דכפילא והכוונה הוא עדי"ן ואתה היינו החלק ששייך לך שהוא פלפול התורה, תלזה את בני"י שיחדשו הלכות מחודשות ע"י פלפול התורה, ומשרע"ה ילזה אותם מפי עצמו ולא יאמר זאת משמו יתבי, לרמז שיהיו כח ציד חכמים לחדש ולהמליא מעלמן הלכות חדשים ע"י פלפול התורה ויסכימו עליהם בשמים.

א"י קרוב לדרך האמור דמשה רבינו ראה צרוח קדשו גודל תוקף הגלות שעהדין בני"י להיות בארצות פזוריהם בין הגוים, וכח הרע יתגבר בעולם וע"י שיהיו דוויים וסחופים בין אוה"ע המקולקלים צמטעים רעים, מאוד יקשה עליהם לעמוד בנסיונות שלא להמשך אחריהם, ע"כ נהג עוצת עין בפלפולה של תורה למסרה לישראל כי פלפול התורה הוא סגולה גדולה להיגלל מהנסיונות, דע"י שמעמיק האדם שכלו בעיון ופלפול התורה ביגיעה להבין דבר מחוץ דבר מתקשר שכלו בשכל התורה, ובכח קדושת התורה יש לעמוד ולהתחזק נגד כל הנסיונות כמאחז"ל (קידושין

ל"ג) צראתי ילכה"ר וצראתי לו תורה תצלין, וכמו שכתב האריז"ל דצפולפול התורה משברין כח הקליפות, ויש עוד מעלה צפולפול התורה דעל ידו יכולים להתקשר עם החכמים והלדיקים שבדור ע"י חידושי תורתם שמחדשים צפולפולה של תורה כפי מה שהשי"ת חונן דעתם לחדש לפי לורך הדור, וע"י שאנו מייגיעים להבין דבריהם הקדושים זוכים להתקשר עמהם, ובכלל זה כשמקיימים הגדרים וסייגים וגזירות חכמים שמוסיפים על מצות התורה ואין מזלזלין בהם ג"כ מתקשרים עמהם, וזהו יסוד גדול להתחזק בשמירת גדרי התורה שלא להמשך אחר שטף מים הזיונים, להתקשר עם חכמי הדור ודרכיהם, ומתאפי עממא נהג משה רבינו עוצת עין לישראל ומסר להם פלפולה של תורה שמזה יולמח טובה גדולה בימי גלותם שלא יתמוטעו מדרכי התורה.

ובזה מוצן למה ניתנה פלפול התורה רק למשה רבינו אף שהוא חלק מהתורה ולא ניתנה לו על מנת שימסרם לישראל אלא הוא מדעת עצמו מסרם להם, וע"פ הג"ל י"ל דעיקר לורך פלפול התורה הוא רק בזמן הגלות להתגבר על ידו על הנסיונות כנ"ל, אבל בזמן המקדש לא היו לורך לפלפול התורה לתכלית זה להתגבר על הנסיונות, ואלמלי היו הקצ"ה מלזה למשרע"ה שימסור פלפול התורה לישראל היו נראה כאלו נגזרה מלפניו ית' שבני"י יהיו פזורין בין האומות בארץ נכרי, ע"כ לא נמסרה רק למשה רבינו בתורת רשות, ומשה רבינו שראה צרה"ק שעתיד ציהמ"ק ליחרב ויגלו ישראל ממקומן נהג עוצת עין ומסר להם פלפול התורה מדעתו, כדי שיהיו יכולים להתקיים בימי הגלות ולהתגבר על ידו על הנסיונות.

ובזה יש ליה החוס' דאמר) בני שח צחך הבית דא חס כן היית מימיה, וכתבו דרבנן מ"מ לא שער על גזירת ומדבריהם למז גזירה במלזה ד כתיקון חכמים זה כתב רבינו דאמרו חכמים חלות, דלאחר ו רק גדר חכמים דאורייתא, וי"ל שראה שקיום צמה שחכמי צכה פלפול הו ישראל יש להו צמה שאמרו ו קאמרת, ע"כ החכמים החקי לא עשה כתיקו ולאידך גיסא ע' וגזירתם בכל מ לקיים המלזה

ובזה יבואר כפי ה ילזה מדעת על הגלות אילו הו כאילו נגזרה ג כנ"ל, וע"כ א ומעט זה הו

רבה

ותבזה יש ליתן עטם לשבח בזה דכתבו
 החום ריש מס' סוכה (דף ג'. ד"ה
 דאמר) בני שהי ראשו ורצו בסוכה ושולחנו
 בחוך הבית דאמרו להם זקני צ"ש לזקני צ"ה
 אם כן היית נוהג לא קיימת מלוח סוכה
 מימך, וכתבו החום דאף דאינו אלא גזירה
 דרבנן מ"מ לא קיימת מלוח סוכה וכו' כיון
 שעבר על גזירת חכמים אף מן התורה לא ילא,
 ומדבריהם למדנו דהיכא דחכמים גזרו אחיה
 גזירה במלוח דאורייתא אם אינו מקיים המלוח
 כתיקון חכמים אף ידי דאורייתא לא ילא, וכעין
 זה כתב רבינו יונה (ריש מס' ברכות) אהא
 דאמרו חכמים דזמן קר"ש צלילה הוא עד
 חלות, דלאחר חלות לא יקרא קר"ש אף שהוא
 רק גדר חכמים יכולים לפערו ממלוח
 דאורייתא, וי"ל דכח זה פעל משה רבינו לפי
 שראה שקיום צנ"י בגלות יהא תלוי הרבה
 צמה שחכמי הדור מוסיפים גדרים וסייגים
 צכה פלפול התורה, ומבואר צסה"ק דחכמי
 ישראל יש להם נילון ממהה רבינו כמרומז
 צמה שאמרו בגמ' (שבת ק"א:) משה שפיר
 קאמרת, ע"כ צכה של משה שיש צדברי
 החכמים החקיניו חז"ל לחזק קיום התורה דאם
 לא עשה כתיקון חכמים אף דאורייתא לא ילא,
 ולאידך גיסא ע"י שזוהרים לקיים מלוח חכמים
 וגזירתם בכל מלוח, כח וקדושת חכמים מסייע
 לקיים המלוח דאורייתא כתיקונה.

רבזה יבואר על נכון כוונת הכי ואחה תלוח
 כפי האוה"ת הק' שמהה רבינו ע"ה
 ילוח מדעת עלמו כי פלפול התורה הנלכך צימי
 הגלות אילו הי' נאמר ע"פ ציווי ה' הי' נראה
 כאלו נגזרה גזירה מלפניו שיהיו צנ"י בגלות
 כנ"ל, וע"כ אמר ואחה תלוח מדעת עלמך,
 ומעטם זה הי' המלוח ויקחו אליך שמן זית

וכו' להביא שמן זית למשרע"ה דע"י שישראל
 מייגעים עלמם בפלפול התורה הנרמז צשמן זית
 מתקשרים עם משה רבינו, והיינו נמי טעמא
 דמליוו צכל פרשה עשיית המשכן וכליו דהכל
 נעשה על ידו וע"פ דיבורו של משה כדכתיב
 ואחה הקרב ואחה תדבר ועשית ושמת, דכדי
 שתהא השראה השכינה צמשכן הי' לורך לכה
 התורה של משרע"ה וע"כ ליוה הקצ"ה שהכל
 יהי' על ידו כדי שכל כלי המשכן יהי' מקושרים
 עם כחו של משה לפי שנמסרה התורה על ידו.

א"י לפרש כפל הלשון ואחה תלוח וכו', ע"פ
 דאמרינן צמס' עירובין (נ"ד:) ת"ר כילד
 סדר למשנה משה למד מפיו הגבורה נכנס
 אהרן ושנה לו משה פירקו נסתלק אהרן וישב
 לשמאל נכנסו בניו ושנה להן משה פירקן וכו'
 ופריך וניעול אהרן וניגמור ממהה וליעילו בניו
 וליגמרו מאהרן וכן זקנים וכן צנ"י, ומתוך
 דכיון דמשה מפיו הגבורה גמר מסחייטא
 מילחיה, ויל"פ עפ"י מה שכתב צסה"ק
 תולדות יע"י לפרש הכי (דברים י') מה ה"א
 שואל מעמך כי אם ליראה וצגמ' (ברכות ל"ג)
 פריך אעו יראה מילתא זוערתא הוא, ומשני
 אין לגבי משה מילתא זוערתא הוא, וקשה הא
 משה אמר זאת לישראל, ופי' לגבי משה היינו
 אותו הדור שהי' לגבי משה הי' יראה מילתא
 זוערתא כיון שהיתה שכינה מדברת מתוך
 גרונו צודאי דבריו עשו רושם אדיר וחזק
 עכת"ד, וזהו כוונת מאמר הגמ' דכיון דמשה
 מפיו הגבורה גמר מסחייטא מילחיה, לפי שהי'
 שכינה מדברת מתוך גרונו, והיינו נמי דמרמז
 כאן הכי, ואחה תלוח את צנ"י לא שתאמר
 לאהרן וכו' והם ימסרו לצנ"י אלא אחיה
 צעלמך תלוח לכל צנ"י שדיבוריו של משה
 מסוגלים ציותר שיחקבלו.

L